

Blommor, bin och bostadsgårdar – en studie om attityder, kommunikation och deltagande vid etablering av ängsmark i urbana miljöer

*Urban meadows in residential yards – a study of attitudes, communication
and participation when establishing urban meadows*

Felix Havermark

Självständigt arbete • 30 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Hållbar stadsutveckling, ledning, organisering och förvaltning - masterprogram

Alnarp 2022

Blommor, bin och bostadsgårdar – en studie om attityder, kommunikation och deltagande vid etablering av ängsmark i urban miljö

Urban meadows in residential yards – a study of attitudes, communication and participation when establishing urban meadows

Felix Havermark

Handledare: Mats Gyllin, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för människa och samhälle
Examinator: Åsa Klintborg Ahlklo, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Bitr. examinator: Arne Nordius, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 30 hp
Nivå och fördjupning: A2E
Kurstitel: Independent Project in Landscape Architecture
Kurskod: EX0859
Program: Hållbar stadsutveckling, ledning, organisering och förvaltning - masterprogram
Kursansvarig inst.: Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Utgivningsort: Alnarp
Utgivningsår: 2022
Omslagsbild: Felix Havermark
Nyckelord: Biologisk mångfald, urban ängsmark, attityder, deltagande, kommunikation, bostadsgårdar, äng, gräsmatta

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

Den ökande urbaniseringen kräver en mer hållbar stadsutveckling. Idag växer sig städerna större och kräver mer mark i anspråk, vilket utgör ett hot mot den biologiska mångfalden. I många fall kan de urbana miljöerna, med blommande grönytor erbjuda mer heterogena livsmiljöer för pollinerande insekter och andra organismer, men dessa utgör emellertid bara en liten del av det urbana landskapet och i stället har den kortklippta gräsmattan en dominerande roll vilket leder till homogena grönytor och låg artdiversitet.

Att anlägga ängsmark i stället för den kortklippta gräsmattan har på senare tid fått större uppmärksamhet som åtgärd för att gynna biologisk mångfald. En ängsmark kan dock uppfattas väldigt olika från människa till människa, där vissa tycker att ängsmarker och högt gräs ser ovårdat och misskött ut, medan andra tycker att det är fint och livfullt. I HSB Skånes arbete med biologisk mångfald och ängsmark på bostadsgårdar vill de ta reda på hur inställningen till ängsmark ser ut, samt hur de bör gå till väga för att förändra attityden hos sina hyresgäster.

Det här arbetet syftar till att undersöka vad som ligger till grund för vilken attityd man har till ängsmark, samt hur man på ett bra sätt kan gå till väga för att öka acceptansen och skapa en mer positiv inställning till ängsmark på bostadsgårdar. Arbetet syftar vidare till att ta reda på hur man kommunicerar ut förändring och hur man kan öka förståelsen hos hyresgästerna varför biologisk mångfald är viktigt.

För att få en uppfattning av hur de boende i HSB Skånes fastigheter i Kristianstad, Lund och Bjärnum, som är inkluderade i ängsprojektet, upplever sina bostadsgårdar, använder bostadsgårdarna samt hur deras inställning till etablering av ängsmark ser ut genomfördes en enkätundersökning. Enkäten inkluderade frågor om bostadsgårdens utseende, användningsområde och information, samt frågor om kunskap, biologisk mångfald och ängsmark.

Resultatet visar på att respondenterna överlag är positiva till ängsmark på bostadsgården så länge vissa faktorer är uppmätta. Viktiga faktorer att hänsyn till i arbetet med ängsmark på bostadsgården är tecken på omsorg, användningsområde, kommunikation, deltagande och utbildning. Tecken på omsorg, i form av klippta kanter som visar att ängsmarken är en planerad åtgärd ansågs viktig. Andra inslag som till exempel fågelholkar, insektshotell, blommor och sittplatser ansågs betydande för att öka acceptansen på ytan. Att ta reda på hur ytan används i dagsläget för att inte ta viktiga sociala och kulturella aspekter i anspråk visade sig betydelsefullt för att undvika missnöje och klagomål. Eftersom bostadsgården är en viktig mötesplats för människor, är den sociala aspekten viktig att beakta. Genom att inkludera boende i processen, både innan i gestaltning och i fortsatt förvaltning, kan HSB Skåne höja projektets hållbarhet både socialt, ekonomiskt och längden ekologiskt. En deltagandeprocess kan innefatta till exempel skötsel, utformning eller lärande. Att vara proaktiv genom att informera i god tid, ta reda på de boendes preferenser och attityd, och att anpassa arbetet därefter, kan leda till en högre acceptans av förändringarna. Att informera och utbilda om biologisk mångfald, naturen och miljön är en viktig del i att förändra människors attityd, minska klagomål och öka acceptansen. Utbildning, deltagande och bra kommunikation skulle kunna öka de boendes kunskap, platsanknytning och även deras inställning till ängsmark på bostadsgården.

Nyckelord: Biologisk mångfald, urban ängsmark, attityder, deltagande, kommunikation, bostadsgårdar, äng, gräsmatta

Abstract

The increasing urbanization requires more sustainable urban development. Today, cities are growing larger and demanding more land, which poses a threat to biodiversity. In many cases, the urban environments, with flowering green areas, can offer more heterogeneous habitats for pollinating insects and other organisms, but these form only a small part of the urban landscape and instead the short-cut lawn has a dominant role which leads to homogeneous green areas and low species diversity.

Establishing urban meadows instead of the short-cut lawn has recently received more attention as a measure to promote biodiversity. However, urban meadows can be perceived in different ways, where some people think that urban meadows and tall grass look neglected and messy, while others think that it is nice and lively. In HSB Skåne's work with biodiversity and urban meadows in residential yards, they want to investigate the attitude towards urban meadows and how they should go about changing the attitude of their tenants.

This study aims to investigate attitudes and drivers towards urban meadows, and how you can increase acceptance and create a more positive attitude toward urban meadows in residential yards. The study also aims to investigate how to communicate change and how to increase the tenants' understanding of why biodiversity is important.

To get an understanding of how the tenants of HSB Skåne's properties in Kristianstad, Lund and Bjärnum, who are included in the project, experience and use their residential yards, and what their attitude towards urban meadows are, a survey was conducted. The survey included questions about the yard's appearance, usage, and information, as well as questions about knowledge, biodiversity and meadows.

The results show that the respondents are generally positive towards urban meadows in the residential yard if certain factors are considered. Important factors to consider are signs of care, how the area is used, communication, participation, and education. Signs of care, in the form of cut edges that emphasize that it is a planned measure, were considered important. Other elements such as birdhouses, insect hotels, flowers and seating were considered significant to increase acceptance. Researching how areas are used to not neglect important social and cultural aspects proved to be important in order to avoid dissatisfaction and complaints. Because the residential yard is an important meeting place for people, the social aspect is important to consider. By including tenants in the process, both beforehand and in continued management, HSB Skåne can increase the project's sustainability both socially, financially and in the long run ecologically. A participatory process can include management, design and/or learning. Being proactive by informing in advance, finding out the residents' preferences and attitudes, and adapting the work accordingly, can lead to a higher acceptance of the changes. Informing and educating about biodiversity, nature and the environment is an important part of changing people's attitudes, reducing complaints and increasing acceptance. Education, participation, and good communication could increase the residents' knowledge, place connection and their attitude toward urban meadows.

Keywords: Biodiversity, urban meadow, attitudes, communication, participation, residential yards, lawn, meadow

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	9
1.1.	Syfte och frågeställning	10
1.2.	Avgränsning	11
2.	Bakgrund	12
2.1.	Gräsmattan	12
2.2.	Ängsmark och högt gräs	14
2.3.	Bostadsgårdar och boende	15
2.4.	Människors inställning till natur	17
2.5.	Information och kommunikation	19
2.6.	Platsen och deltagande	20
3.	Metod	23
3.1.	Studiedesign	23
3.2.	Litteratursökning	23
3.3.	Enkätundersökning	24
3.3.1.	Urval	24
3.3.2.	Enkätens utformning och genomförande	24
3.3.3.	Dataanalys enkäter	26
3.4.	Intervjustudie	26
3.4.1.	Urval	27
3.4.2.	Dataanalys intervjuer	27
3.5.	Metoddiskussion	28
4.	Resultat.....	29
4.1.	Enkätundersökning	29
4.1.1.	Användning av bostadsgården	30
4.1.2.	Attityder, utseende och element	32
4.1.3.	Attityder till information	35
4.1.4.	Biologisk mångfald, Natur och kunskap	36
4.1.5.	Ängsmark och högt gräs	37
4.2.	Intervjuer	39
5.	Diskussion.....	45

5.1. Hur är inställningen till ängsmark och högt gräs hos de boende och hur kan man förändra den?	46
5.2. Hur bör arbetet med att etablera ängsmark på bostadsgårdar se ut och vilka faktorer bör tas i beaktande?	50
5.3. Hur bör arbetet med biologisk mångfald och ängsmark kommuniceras och de boendes roll i insatserna se ut?	52
6. Slutsats	56
Referenser	59
Bilaga 1. Enkäten	65
Bilaga 2. Intervjuguide	71
Bilaga 3. Respondenterna	72

1. Inledning

Urbaniseringen anses vara en av de främsta orsakerna till utarmning av den biologiska mångfalden (Aronson et al. 2017). Som en konsekvens av befolkningsökning och att allt fler flyttar till städer och tätorter, växer sig städerna större och kräver mer mark i anspråk, såväl utanför staden, som genom förtätning (Botzat et al. 2016; Colding et al. 2020). Städernas expansion sker på bekostnad av växters och djurs livsmiljöer som fragmenteras och förminskas när mark tas i anspråk, vilket leder till en minskning av grönytor både för människor, fauna och flora (Aronson et al. 2017). Mosaikartade jordbrukslandskap och ängs- och naturbetesmarker är och har historiskt sett, varit viktiga habitat för vildbin och andra pollinatörer. Men då rationaliseringen av jordbruket och att storskaliga jordbruk tagit överhand är dessa livsmiljöer och organismer knutna till dessa, numera hotade (Persson & Smith 2014; Persson et al. 2020).

I många fall kan de urbana miljöerna erbjuda mer heterogena livsmiljöer för pollinerande insekter och andra organismer, i jämförelse med det omgivande rationaliserade jordbrukslandskapet (van Heezik et al. 2012; Persson et al. 2020). Dessa utgör emellertid bara en liten del av det urbana landskapet och i stället dominerar inte sällan kortklippta gräsmattor i stadsmiljöer (Ignatieva et al. 2020) och skapar en homogen flora och fauna (Wheeler et al. 2017). Den kortklippta gräsmattan kan hittas överallt i staden och den ses som en naturlig del och ett tvunget element i det urbana landskapet, har ett symboliskt värde och är omtyckt av många (Ignatieva et al. 2015). Det finns dock flera nackdelar med den intensivt skötta gräsmattan som så många värderar högt (Ignatieva 2017; Watson et al. 2020). Den intensiva skötseln i form av klippning, bevattning, gödsling och insekticider är långt ifrån hållbar (Bertoncini et al. 2012; Cameron et al. 2012).

Potentialen för att bidra till bevarande av biologisk mångfald och ekosystemtjänster föreslås dock vara stor för de ytor som i dagsläget enbart består av gräsmatta (Ignatieva & Hedblom 2018; Norton et al. 2019). Att anlägga ängsmark eller att låta bli att klippa gräset på oanvända ytor har på senare tid fått större uppmärksamhet (Hoyle et al. 2017b; Norton et al. 2019). Ängsmarken är en gynnsam miljö för många pollinerande insekter, att anlägga ängsmark skulle kunna vara en lämplig åtgärd i stadsmiljön för att gynna biologisk mångfald (Persson & Smith 2014; Chollet et al. 2018; Norton et al. 2019). Ängsmarker kan dock uppfattas väldigt olika från människa till människa (Fischer et al. 2020).

Vissa tycker att ängsmarker och högt gräs ser ovårdat och misskött ut, medan andra tycker att det är fint och livfullt (Nassauer et al. 2009; Southon et al. 2017; Ignatieva & Hedblom 2018).

HSB Skåne arbetar sedan 2021 med biologisk mångfald och att öka förståelsen hos deras hyresgäster för biologisk mångfald vid sina hyreshus. Under våren 2022 planerar de att anlägga ängsmarker på bostadsgårdarnas gräsmatta vid tre fastigheter i Kristianstad, Lund och Bjärnum som en del i det arbetet. På sikt hoppas de kunna utöka både ängsmarker och andra åtgärder för att gynna biologisk mångfald till alla sina fastigheter, men också använda det som goda exempel för att uppmuntra sina bostadsrättsföreningar till att exempelvis anlägga ängsmarker och gynna biologisk mångfald.

HSB Skåne har dock upplevt att det i vissa fall finns ett motstånd hos sina kunder till högt gräs och ängsmarker, med motiveringen att det ser ovårdat ut och inte passar för en bostadsgård. Det finns ett behov att belysa vikten av biologisk mångfald i staden och att få fler att acceptera alternativ till kortklippta gräsmattor. För att uppnå detta, finns behovet att ängsmarker och högt gräs ska bli en mer naturlig del av det urbana landskapet, att deras nytta uppmärksammas och diskuteras för att bli en del av staden och accepteras som antingen ett komplement till gräsmattan eller som en egen yta.

1.1. Syfte och frågeställning

Det här examensarbetet görs i samarbete med HSB Skåne. Det primära syftet är att undersöka vad som ligger till grund för vilken attityd man har till ängsmark och högt gräs, samt hur man på ett bra sätt kan gå till väga för att öka acceptansen och skapa en positiv inställning till ängsmark och högt gräs på bostadsgårdar. Studien syftar vidare till att ta reda på hur man kommunicerar ut förändring och hur man kan öka förståelsen hos hyresgästerna, varför biologisk mångfald är viktigt och varför det bidrar till en hållbar stad på flera nivåer. Studien syftar till att belysa de sociala, ekonomiska och ekologiska för- och nackdelar som ängsmark innebär och även att undersöka hur man kan öka intresset för urban biologisk mångfald genom kommunikation, samverkan och deltagande i processen.

För att uppfylla syftena kommer följande frågeställningar att undersökas:

- Hur är inställningen till ängsmark och högt gräs hos de boende och hur kan man förändra den?
- Hur bör arbetet med att etablera ängsmark på bostadsgårdar se ut och vilka faktorer bör tas i beaktande?

- Hur bör arbetet med biologisk mångfald och ängsmark kommuniceras och de boendes roll i insatserna se ut?

Målet är att presentera ett underlag och ett förslag på hur HSB Skåne kan arbeta i samband med etableringen av ängsmark. Studien kommer att mynna ut i viktiga aspekter att tänka på när de kommunicerar om etableringen, förändringen och biologisk mångfald för att få ett större engagemang, förståelse och deltagande hos de boende. Uppsatsen och resultatet kan givetvis komma fler bostadsbolag, kommuner och andra aktörer till gagn, och förhoppningsvis även insekter och andra djur på längre sikt.

Studien samlar tidigare forskning och nya data, som underlättar kommunikationen kring biologisk mångfald, ängsmark och högt gräs på bostadsgårdar och för att öka kunskapen om urban biologisk mångfald hos de boende i fastigheterna.

1.2. Avgränsning

På grund av ämnets bredd i förhållande till examensarbetets omfattning har följande avgränsningar och urval gjorts:

Projektet som HSB Skåne driver var vid den här studiens start redan påbörjat och används därför som testbäddar/testexempel för att kunna utvärdera deras process och tillvägagångssätt. Studien berör huvudsakligen etablering av ängsmark på bostadsgårdar i stadsmiljö, men har i vissa fall hämtat exempel från projekt i annan skala eller med annat tillvägagångssätt eftersom det inte finns en stor mängd forskning som berör ängsmark på just bostadsgårdar. Dessa exempel har sedan anpassats för att passa skalan som gäller HSB Skånes fastigheter i Kristianstad, Lund och Bjärnum.

Studien har avgränsats till att presentera ett kunskaps- och informationsunderlag för att underlätta en vidare etablering av ängsmarker på bostadsgårdar i andra fastigheter i framtiden.

2. Bakgrund

I detta avsnitt presenteras en tematisering av tidigare forskning som genomförts kopplat till den här studiens syfte. Här presenteras information om den traditionella gräsmattan, ängsmark, bostadsgården och människan. Vidare redogörs det för bakgrunden till människans attityder vad gäller grönytor, miljön och platsens betydelse.

2.1. Gräsmattan

Gräsmattan är den vanligaste typen av urban grönyta i städer världen över, där 50-70 % av grönyterna består av gräsmatta och i Sverige består ca 50 procent av den urbana grönytan av gräsmatta (Southon et al. 2017; Ignatieva & Hedblom 2018; Ignatieva et al. 2020).

Den välsköta och kortklippta gräsmattan är väl erkänd och implementerad i städernas gröna landskap (Nassauer 1995; Ignatieva & Ahrné 2013; Southon et al. 2017). Ofta ses gräsmattan som det mest kostnadseffektiva och enklaste sättet att täcka olika grönytor och ses som en förskönande metod (Watson et al. 2020). Den härstammar från medeltiden och har gått från att ha varit en del av överklassens sätt att sköta landskap, till att bli en vanlig del av det offentliga urbana landskapet (Ignatieva et al. 2018).

I takt med att urbaniseringen ökar, ökar också den totala ytan av gräsmatta (Ignatieva et al. 2020). Men ökningen av detta element som tycks vara kostnadseffektivt, kräver i stället en mycket hög resursanvändning (Bertoncini et al. 2012; Watson et al. 2020). Den konstanta användningen och standardiseringen av gräsmatta i det urbana landskapet leder också till ett väldigt homogent landskap, både biologiskt och estetiskt sett (Mckinney 2006; Wheeler et al. 2017; Ignatieva et al. 2020). När det kommer till biologisk mångfald är den kortklippta gräsmattan ett svagt bidrag (Ignatieva & Ahrné 2013; Southon et al. 2017; Watson et al. 2020). Stadens gräsmattor består vanligen enbart av ett fåtal växtarter (Watson et al. 2020). Den intensiva skötseln av gräsmattan, såsom frekvent klippning och gödning hindrar blomning och missgynnar på så vis pollinerande insekter och organismer högre upp i näringskedjan (Ignatieva et al. 2020; Watson et al. 2020).

Den urbana gräsmattan saknar även motståndskraft, *resiliens*, mot ett förändrat klimat (Trudgill et al. 2010; Ignatieva et al. 2020). I och med att klimatförändringarna är ett faktum behövs det mer resilienta grönytor i staden som kan klara av utmaningar som torka, värmeböljor och översvämningar (Trudgill et al. 2010; Ignatieva & Hedblom 2018). Vid torka förlorar gräsmattan den estetiska och funktionella egenskapen som den är uppskattad för och blir i stället en obrukbar torr jordyta (Ignatieva et al. 2020).

Gräsmattan bidrar dock med några ekosystemtjänster, den reglerar vatten avrinning genom infiltration och bidrar på så sätt till att rena grundvatten (Ignatieva et al. 2020). Gräsmattan motverkar även *urban heat island effect* och skapar svalare mikroklimat som kan sänka temperaturen i staden (Trudgill et al. 2010). Gräsmattan bidrar också till att skapa livsmiljöer för urbant anpassade djurarter och mikroorganismer (Ignatieva et al. 2020). De mest övervägande ekosystemtjänsterna som gräsmattan bidrar med är dock de kulturella aspekterna som bidrar till mänsklig livskvalitet och välmående (Ignatieva et al. 2015).

Ur ett socialt perspektiv finns det flera olika användningsområden för gräsmattan (Ignatieva et al. 2020). En av de vanligaste kulturella ekosystemtjänsterna den bidrar med är att skapa ett utrymme för bland annat sociala aktiviteter, picknick, vilande, solande, lekar och sport (Ignatieva et al. 2015). Mycket av folks kärlek till den kortklippta gräsmattan ligger i dess roll för invånarna i det urbana landskapet (Nassauer 1995, 2011; Ignatieva & Ahrné 2013). Den associeras med personlig säkerhet och kvalitet, där gräsmattan erbjuder fri sikt och skapar en trygghet i offentliga utrymmen och bidrar med tecken på ett omvårdat grönområde. I dagens samhälle är gräsmattan idealiserad och ses som en väldigt vacker del av det urbana landskapet, vilket i sin tur bidrar till välmående och bättre hälsa (Ignatieva et al. 2015).

Utöver dessa positiva ekosystemtjänster som gräsmattan bidrar med, finns det dock flera negativa aspekter och otjänster som följer gräsmattan (Trudgill et al. 2010; Ignatieva & Ahrné 2013). Den vanligaste otjänsten som gräsmattan för med sig är luftföroreningar kopplat till torra och varma somrar då gräsmattan torkar ut och vatten- och markförorening när näringsämnen läcker ut i vatten och mark (Trudgill et al. 2010; Ignatieva et al. 2020). Ytterligare en negativ aspekt av gräsmattan i det urbana landskapet är grundad i den uppskattning och användning som gräsmattan måste klara av (Ignatieva et al. 2020). Det ökade användandet orsakar ett stort slitage och kompaktering av marken, vilket gör gräsmattan obrukbar. För att åtgärda detta krävs det ytterligare resurser och kostnader. I Sverige där det ofta under torra sommarperioder är förbjudet att bevattna gräsmattan, förloras nästan hela syftet med gräsmattan (Ignatieva et al. 2020).

Under det senaste årtiondet har gräsmattans homogena utseende och artsammansättning diskuterats mycket, där gräsmattan inte anses bidra tillräckligt till biologisk mångfald (McKinney 2006; Wheeler et al. 2017; Chollet et al. 2018).

Att förbättra gräsmattors förutsättningar för biologisk mångfald kan göras flera sätt, såsom att förlänga intervallen mellan klippning, låta andra arter än den traditionella grästypen dyka upp, endast klippa en till två gånger per säsong (Chollet et al. 2018), så in blommande arter eller åkerogräs, eller transformera ytan till ängsmark, genom att bland annat ta bort översta jordlagret (Southon et al. 2017; Ignatieva & Hedblom 2018; Norton et al. 2019).

2.2. Ängsmark och högt gräs

Ängen och naturbetesmarken har länge varit en viktig del av det svenska samhället, eftersom de användes för betande djur och för produktion av foder (Lennartsson & Westin 2019). Dess artrika och varierande biologiska mångfald har alltid varit en viktig del av det svenska ekosystemet och vår kultur- och landskapshistoria (Mårtensson 2017; Lennartsson & Westin 2019). Men från att ha varit vanligt förekommande i det svenska landskapet, har den nu blivit vår mest hotade naturtyp (Naturskyddsföreningen 2019).

I dagens samhälle finns inte de ursprungliga argumenten för att ha ängsmark kvar. Då fodervärdet och betesmöjligheterna knappt längre går att motivera ekonomiskt har det storskaliga jordbruket och den globaliserade handeln lett till en kraftig minskning av ängsmarker (Naturskyddsföreningen 2019). Effektiviseringen och rationaliseringen av jordbruket har lett till att ängarna med sin värdefulla flora är starkt hotade (Lennartsson & Westin 2019; Naturskyddsföreningen 2019).

Ängar hör till några av de mest artrika biotoperna, där en kvadratmeter kan innehålla över 50 olika växtarter (Svensson & Moreau 2012; Naturskyddsföreningen 2019). Förutom att ängen är betydelsefull för florans fortlevnad, ger dessa livsmiljöer även goda livsförutsättningar för en mängd insekts- och fågelarter (Novacek 2008; Olausson 2009). En kontinuerlig hävd i form av bete, slåtter eller bränning är betydande för artrikedomen och eftersom ängsmarkens artrikedomen är i behov av hävd och störningar kan den anses lämplig i en urban miljö med mycket mänsklig påverkan (Lennartsson & Westin 2019).

Skapandet av en äkta äng kan ta flera decennier, då det krävs en kontinuerlig hävd och bortforsling av näringsgivande växtmaterial under lång tid (Lennartsson & Westin 2019). Men det finns alternativ till den äkta ängen som fortfarande gynnar den biologiska mångfalden och skapar goda livsmiljöer för fauna (Norton et al. 2019). Förutom att bevara de befintliga ängarna som finns kvar, finns det möjlighet att skapa ängar i den urbana miljön för att gynna de hotade arter som drabbas (Persson & Smith 2014; Ignatieva 2017).

Att etablera ängsmark och högt gräs i det urbana landskapet är en trend bland både kommuner och fastighetsbolag, som ett sätt att gynna biologisk mångfald i staden (Aronson et al. 2017; Southon et al. 2017; Norton et al. 2019; Fischer et al.

2020). Dessutom gynnar det inte enbart den biologiska mångfalden, utan bidrar även till att skapa en mer rekreativ och estetiskt tilltalande miljö för människan (Hoyle et al. 2017b; Southon et al. 2017; Ignatieva et al. 2020). Ängsmark och en högre biologisk mångfald i staden kan även vara del i arbetet med att förbättra sociala förhållanden och öka kunskapen om flora och fauna (Aronson et al. 2017; Fischer et al. 2020).

Genom att minska antalet artfattiga och homogena gräsytor i staden, öka antalet arter i gräsmattan, omvandla gräsmattan till äng eller minska klippningsfrekvensen, kan urbana miljöer som bostadsgårdar, trädgårdar och parker ge hotade arter i den urbana miljön möjligheter till överlevnad (Ignatieva 2017; Watson et al. 2020).

Det finns en hög andel gräsytor i staden som skulle kunna bli mer attraktiva och gynna biologisk mångfald. Gräsyterna i stadens centrum är ofta välskötta och kortklippta, medan i utkanten av staden finns det gräsytor med högre biologisk mångfald som inte har samma intensiva skötsel (Ignatieva 2017; Ignatieva & Hedblom 2018; Norton et al. 2019).

Att ersätta den kortklippta gräsmattan med ängsliknande ekosystem kan göras genom att kontrollera hur ofta gräsmattan klipps, klippa efter blomning (vanligen sensommar/höst), undvika vissa typer av underhåll helt (exempelvis gödsling) och föra bort växtmaterialet för att utarma marken på näring (Ignatieva 2017; Lennartsson & Westin 2019; Naturskyddsföreningen 2019). För att få en artrikedom liknande ängens är störningar och stress essentiellt. Störningen i form av mekanisk påverkan på vegetationen och bortförsel av växtmaterial ligger till grund för ett antal förutsättningar som gynnar artrikedomen (Lennartsson & Westin 2019). Störningarna håller vegetationen låg, hindrar buskar och träd att växa till sig, och konkurrensstarka arter hålls tillbaka. Med rätt förutsättningar och skötsel kan ängsmarken och det höga gräset bidra till en ökad biologisk mångfald, men även minska skötselkostnaderna eftersom det oftast krävs mindre regelbunden skötsel (Persson & Smith 2014; Elmqvist et al. 2015; Ignatieva 2017). En yta med högre biologisk mångfald och mer naturlig karaktär kan dessutom bidra till ett högre välmående hos invånarna och en starkare anknytning till naturen (Fuller et al. 2007; Ode Sang et al. 2016).

2.3. Bostadsgårdar och boende

Människan är en social varelse vars välmående påverkas genom sociala möten i närmiljön. Bostadsgården är en social sfär där kontakter, såväl planerade som spontana, skapas mellan boende (Berglund & Jergeby 1998; Kristensson 2007; Castell 2010). Detta bostadsnära grönområde bör ses som en del av hemmiljön där grannar kan mötas, vila, motionera, leka och umgås i den grad man känner för (Kristensson 2007). En bostadsgård som möjliggör för sociala kontakter,

rekreation och vila är en bra grund för att öka gemenskapen och välmående bland grannarna (Berglund & Jergeby 1998; Gehl 2011).

Eva Kristensson (2007) beskriver fyra olika funktioner som är avgörande för hur bostadsgården används av de boende: (1) bostadsnära uterum, (2) lekmiljö, (3) mötesplats och (4) utsikt. Bostadsgårdens roll som en utemiljö nära bostaden ska främja aktiviteter kopplat till vardagen, som exempelvis att umgås med familj och vänner, sola, grilla, läsa eller odla och fixa i trädgården. Hur bostadsgården är utformad påverkar hur dessa aktiviteter kan äga rum (Berglund & Jergeby 1998; Kristensson 2007; Gehl 2011).

Som mötesplats är bostadsgården en plats där antingen slumpartade möten kan ske eller att boende avsiktligt möts (Kristensson 2007). En del människor tycker om mycket kontakt med sina grannar, medan andra nöjer sig med att enbart hälsa på varandra. Därför är det viktigt att bostadsgården möjliggör för båda delarna och är utformad på ett sätt som hanterar fältet mellan intimitet och distans (Berglund & Jergeby 1998). De boende ska själva kunna bestämma om de vill umgås med grannarna eller nyttja gården för egentid (Berglund & Jergeby 1998).

Eva Kristensson (2007) delar även in bostadsgårdens användare i tre kategorier: (1) den aktiva, (2) den passiva och (3) den som inte använder gården. Den aktiva användaren tillbringar mycket tid på gården, till exempel småbarnsföräldrar eller boende som solar, fikar eller hjälper till med trädgårdsskötsel. Den passiva användaren tycker om bostadsgården men tillbringar inte så mycket tid på platsen, men uppskattar grönskan och dess utseende. De boende som inte använder gården beskrivs som personer som sällan är hemma och inte har något intresse av bostadsgårdens funktioner och sociala liv. En majoritet av de som inte använder bostadsgården regelbundet framhålls vara vuxna och äldre.

En mycket viktig roll som bostadsgården ska ha är att vara en lekmiljö. Forskning visar att barnfamiljer nyttjar bostadsgården i mycket högre utsträckning än andra boende (Kristensson 2007; Castell 2010). Bostadsgården är viktig för de flesta familjer med yngre barn. Barn behöver inte nödvändigtvis vara kräsna med vad som bör finnas på gården eftersom de ofta använder det som finns i omgivningen (Kristensson 2007; Jansson & Persson 2010). Utformningen av bostadsgården har därför stor betydelse för vilka typ av lekar som kan ske på gården (Jansson & Persson 2010).

Bostadsgården har även en viktig roll när boende inte befinner sig på gården. Bostadsgården ligger nära våra hem, vi ser det ofta genom våra fönster och/eller passerar den dagligen (Kaplan 2001; Kristensson 2007; Nassauer et al. 2009). Därför är utseendet viktigt och vilka intryck gården ger till de boende (Nassauer et al. 2009). Utsikten från bostaden har stor betydelse och boende föredrar ofta vida vyer, natur och grönska (Berglund & Jergeby 1998; Nassauer et al. 2009). Utsikten är en högt värderad tillgång och utöver den personliga inverkan den har,

kan den även påverka värdet på bostaden (Berglund & Jergeby 1998; Kaplan 2001; Nassauer et al. 2009; Boverket 2020).

Människor agerar i förhållande till den miljö som de befinner sig i, men vi reagerar och agerar på olika sätt (Castell 2010; Gehl 2011). Det är därför svårt att utforma en miljö som tillgodoser alla. Det handlar därför mycket om att skapa möjligheter i stället för att styra användandet (Berglund & Jergeby 1998; Gehl 2011). Bostadsgården bör skapa möjligheter för många aktiviteter och människor samtidigt. Det finns fördelar att kombinera olika funktioner på en plats, eftersom det bidrar till en ökad möjlighet för olika människor att delta (Kristensson 2007; Gehl 2011; Boverket 2020).

Att vistas utomhus och komma i kontakt grönska och natur är viktigt för människan (Douglas et al. 2017; Stoltz & Grahn 2021). Bostadsgården och stadens parker skapades historiskt sett för att bidra till en bättre miljö i de allt tätare städerna och grönskan skulle agera hälsofrämjande (Stoltz & Grahn 2021). Bostadsgården är en viktig del i möjligheten för människor att få sin del av grönska i vardagen. Vistelse i natur som parker, bostadsgårdar och trädgårdar har visat sig ha restaurativa effekter och bidra till välmående och minskad stress (Kaplan & Kaplan 1989; Douglas et al. 2017; Southon et al. 2018).

Bostadsgården spelar en stor roll för barns lärande, lek och utveckling, då de på gården tillbringar de mycket tid och samlar på sig kunskap och upplevelser (Berglund & Jergeby 1998; Jansson & Persson 2010; Douglas et al. 2017). Fortsättningsvis är en tilltalande och stimulerande bostadsgård viktig för människor som inte har möjlighet att ta sig till någon annan natur (Berglund & Jergeby 1998; Kristensson 2007).

2.4. Människors inställning till natur

Åsikter kring äng och gräsmatta skiljer sig ganska ofta från person till person (Ignatieva 2017; Fischer et al. 2020). Åsikterna skiljer sig också åt mellan olika åldrar i vad man anser är viktigt när det kommer till städernas grönytor. Det finns ofta krav och åsikter att det ska finnas en bra tillgänglighet på ytorna och att det ska finnas möjlighet till att utföra olika aktiviteter (Tyrväinen et al. 2007). Hushåll med barn, yngre vuxna och pensionärer har ofta mycket förslag på hur ytor kan användas mer effektivt och påpekar ofta vikten av tillgänglighet och plats för lek och andra aktiviteter. Vuxna i medelåldern utan barn är i stället ofta nöjda med hur gräsmattan ser ut och har sällan åsikter om förändringar. Människor som är väldigt positiva till den traditionella gräsmattan, ser den som en viktig plats för att möta vänner och för att utföra olika aktiviteter (Ignatieva et al. 2017).

I studier som undersökt gräsmattans roll blev människor undrande när de blev tillfrågade om gräsmattan eftersom den ses som en så naturlig del av deras liv och är något väldigt bekant. De framhöll också att gräsmattan var något viktigt och de

uppskattade den för sitt estetiska värde, även om de inte använde den särskilt ofta (Ignatieva et al. 2017; Fischer et al. 2020).

Den välskötta och kortklippta gräsmattan uppskattas ofta, även skötsel uppskattades bortsett från några få som ogillade ljudet av gräsklippare och nedskräpningen av ytorna (Ignatieva et al. 2017; Fischer et al. 2020). I studier framkommer även att det kan vara vanligt förekommande att människor enbart passerar förbi gräsmattan om den inte har några specifika inslag som uppmuntrar uppehåll, så som bänkar, lekplatser och planteringar (Nassauer 1995; Ignatieva et al. 2017). Informanterna gillade också att ha en utsikt över gräsmattan, möjlighet till sociala aktiviteter och något som var utöver den befintliga gräsmattan (Ignatieva et al. 2017).

Alternativa lösningar till den traditionella gräsmattan, ger ofta varierade åsikter (Hoyle et al. 2017b; Ignatieva et al. 2017; Southon et al. 2018; Fischer et al. 2020). Vissa av studiernas informanter ville se mer blomrika ängslika gräsmattor, ansåg att mindre skötta gräsmattor kunde spara pengar och att det skulle vara bra för miljön. Dessa svarande var ofta mer entusiastiska beträffande naturen och miljön överlag. Andra föredrog fortfarande den kortklippta gräsmattan med argumentationen att det höga gräset och ängen ser stökigt och misskött ut (Ignatieva et al. 2017; Fischer et al. 2020). Vissa var även oroliga över fästingar och andra djur kopplat till det höga gräset. Det fanns även en oro att det inte skulle gå att använda ytan som blir till äng, även om de tyckte den var fin (Ignatieva et al. 2017). Det var även många som inte ville ha ängsmark nära inpå bostäder och i bostadsområden (Hoyle et al. 2017b; Ignatieva et al. 2017).

En traditionell gräsmatta som omvandlas till äng på vissa delar var det mest uppskattade alternativet. Detta förmodligen för att det inte tog bort möjligheterna till att vistas på den. Det fanns även en önskan om mer inhemska växter, sittplatser och inslag som konst, träd och vattenelement (Ignatieva et al. 2017).

Som tidigare nämnt är den kortklippta gräsmattan sett som ett ideal i den urbana miljön (Nassauer 1995; Ignatieva et al. 2018). Att den kommit att bli ett ideal kan ha flera bakomliggande orsaker. Nassauer (1995) resonerar att den ordentliga och prydliga estetiken som en kortklippt gräsmattan har kommunicerar en känsla av omsorg och engagemang av utemiljön. Att gräsmattan är klippt visar att det finns någon som bryr sig om ytan och dem som vistas där (Nassauer 1995, 2011; Li & Nassauer 2020).

Generellt bidrar tecken på omsorg till att folk uppskattar ytan mer och får en positiv uppfattning. Mer naturliga miljöer, som till exempel ängsmark, kan ofta tendera att se oskötta ut (Nassauer 1995; Li & Nassauer 2020). Ytor som uppfattas som skötta bidrar till en ökad känsla av trygghet, medan ytor som uppfattas missköta kan i stället skapa en otrygghet (Nassauer et al. 2021). Men det finns även uppskattning till naturlika planteringar eftersom naturliga miljöer sällan har syftet att vara prydliga och omskötta, vilket kan vara en betydande

orsak till att naturlika och vildare typer av vegetation uppskattas i den annars ofta strukturerade urbana miljön (Dunnett & Hitchmough 2008; Norton et al. 2019). Vad som uppfattas som välskött och prydligt är dock väldigt individuellt men mycket visar på att normer, bakgrund och värderingar ligger till grund för vad som uppskattas (Hoyle et al. 2017b).

2.5. Information och kommunikation

Utöver att arbeta med de visuella inslagen på ytan kan man även öka acceptansen för det naturliga och stökiga genom att informera om nyttan som åtgärden medför (Novacek 2008; van Heezik et al. 2012; Frischie et al. 2021). Detta kan göras med skyltar, guidningar eller utskick (Frischie et al. 2021). Det behöver inte bara gälla information om nyttan, utan kan även innebära att bara informera om att en åtgärd ska ske och varför. Nassauer (2011) poängterar hur viktigt det är att arbeta med estetik och information för att skapa en acceptans och förståelse, och kanske även ett nytt intresse, för naturen och biologisk mångfald. Om människan inte uppskattar eller förstår vikten av biologisk mångfald och ekosystem minskar viljan att bevara eller skydda det (Buijs et al. 2008). Det finns därför en viktig anledning till att upplysa allmänheten om viktig och hotad flora och fauna, för att människor ska förstå den bakomliggande intentionen med åtgärderna (Nassauer 1997; Buijs et al. 2008).

Viljan att värna om naturen och miljön, grundar sig ofta i egna erfarenheter till natur eller miljöfrågor (Miller 2005; Stokes 2006) och viljan att bevara den biologiska mångfalden grundar sig därför i människors natursyn (Hoyle et al. 2017b). Har man en biosfärisk natursyn är det viktigt att bevara den biologiska mångfalden och naturen av respekt för naturen. Medan personer med egocentrisk natursyn beskrivs anse att det är viktigt att bevara naturen för att rädda människan (Wesley Schultz 2001; Ives & Kendal 2014).

Det personliga miljöengagemanget och det miljövänliga beteendet skapas genom att personen har empati och en känslomässig anknytning till naturen. (Buijs et al. 2008; Ives & Kendal 2014; Soga & Gaston 2016). Något som ofta skapas från egna upplevelser av naturen när man var barn och även den undervisning man fått som barn (Miller 2005; Chawla 2009). Forskning visar att människor som är uppvuxna i städer lägger större vikt vid den sociala miljön, medan människor som är uppvuxna på landet lägger större vikt vid naturen och utemiljön (Hoyle et al. 2017b).

Forskning visar att det i tidig ålder är viktigt att etablera ett intresse för naturen och miljön, genom utbildning. Denna utbildning bör ske kontinuerligt och i olika former (Miller 2005; Chawla 2009; Cheng & Monroe 2012). Att det finns ett miljöengagemang och naturintresse i barnens omgivning är också viktigt, vilket kan innefatta barnens familj men även skola, fritids och media (Chawla 2009;

Cheng & Monroe 2012). Detta fungerar även åt andra hållet då barn har en tendens att påverka vuxnas beteenden, vilket innebär att barnen påverkar de vuxnas miljöengagemang (Chawla 2009).

När det kommer till kommunikation handlar det mycket om hur man formulerar budskapet, vilken målgrupp man riktar sig till, kunskapsspridning och att lyssna på synpunkter och preferenser (Novacek 2008; Olausson 2009; van Heezik et al. 2012). Kommunikation är ett utbyte av tillgångar och information mellan olika människor eller grupper (Olausson 2009; Jansen 2019). Denna interaktion skapar förpliktelser mellan dem som kommunicerar, vilket innebär att det skapas förväntningar på resultat, avsikter eller beteende (Jansen 2019). Om dessa förväntningar inte uppfylls och resultatet blir annorlunda kan det resultera i frustration och besvikelse mellan de berörda (Jansen 2019). Förväntningar kan skapas både medvetet och undermedvetet och om man inte är tydlig i kommunikationen kan orealistiska förväntningar uppstå. Personers attityd till ett visst ämne påverkar hur personen beter sig kring ämnet och hur de tar till sig informationen (Novacek 2008; Jansen 2019). Då attityder och förväntningar är kopplade, kan misslyckanden att uppnå förväntningarna skapa en negativ attityd till ämnet och den som kommunicerar ut budskapet (Olausson 2009; Jansen 2019). Personer kommer att tolka budskap och information på ett sätt som stämmer överens med deras attityder (van Heezik et al. 2012; Jansen 2019). Det är därför viktigt att vara medveten om de attityder som existerar och lyssna på deras förväntningar och önskemål (Novacek 2008; van Heezik et al. 2012; Jansen 2019).

Informationsstrategier kan användas för att försöka förändra attityder, kunskap och motivation och sin tur skapa ett mer miljövänligt beteende (Novacek 2008; Gifford 2014). Att förse personer med information om syftet och bakgrunden till projektet kan vara effektivt för att fostra ett miljövänligt beteende och anses vara bäst lämpade för attityder och beteendet med låga barriärer som lätt kan förändras (van Heezik et al. 2012; Gifford 2014).

2.6. Platsen och deltagande

Att skapa en plats som människor tycker om, känner en koppling till och vill värna om kan vara svårt. Antingen sker det naturligt genom att människor dras till plaster de tycker om eller genom processer som främjar dessa beteenden (Dempsey & Burton 2011).

Place making eller platsutveckling är en metod som inspirerar människor att tillsammans omvandla och förändra platser. Det handlar om att forma det gemensamma utrymmet för att maximera dess värden, kopplat till användning, identitet och kultur med mera (Friedmann 2010; Dempsey & Burton 2011). Processen är inriktad på att observera, lyssna och fråga människorna som

använder platsen, för att sedan förstå deras behov och önsknings (Friedmann 2010). Man behöver arbeta tillsammans med människorna för att skapa en plats värd att använda, sköta och skydda (Friedmann 2010; Dempsey & Burton 2011).

Att börja med mer kortsiktiga och experimentella lösningar, kan direkt föra med sig fördelar för platsen för att sedan gå vidare med långsiktiga och mer permanenta lösningar (Friedmann 2010). Exempel på kortsiktiga lösningar och betydelsefulla element för att skapa en plats kan vara; bekvämligheter och utseende, användningsområden och plats för aktivitet, samarbete och möten (Friedmann 2010).

Om det exempelvis saknas sittplatser, känns smutsigt eller otryggt, kommer platsen förmodligen inte att användas i stor utsträckning (Friedmann 2010; Gehl 2011). Om en plats i stället ser inbjudande ut, har mycket sittplatser kommer den troligtvis användas mer frekvent. Människor dras till platser som ger dem olika sittplatsmöjligheter (Gehl 2011), men att det ska gå att utföra olika aktiviteter är också grundläggande för att en plats ska nyttjas. Om dessa möjligheter finns kommer människor att ha en anledning till att besöka och återbesöka en plats. Den viktigaste egenskapen för en plats, är att vara en mötesplats (Friedmann 2010; Dempsey & Burton 2011; Gehl 2011).

Place attachment eller platsanknytning innebär att personer har en känslomässig anknytning till en plats. Det framställs främst som ett mångfacetterat koncept, med många påverkande faktorer, men innebär framför allt relationen mellan individen och platsen (Scannell & Gifford 2010). Att skapa en platsanknytning är inte något som sker omedelbart, utan kräver en tidsrymd där personen tillbringar tid på platsen, får höra historier om platsen och får vara en del av platsen (Scannell & Gifford 2010). Den sociala dimensionen av platsanknytning innebär en starkare koppling till människorna på eller kring platsen, exempelvis grannar, än till platsens fysiska attribut (Scannell & Gifford 2010). Både den sociala och fysiska kopplingen påverkar dock platsanknytningen.

När det finns en stark platsanknytning ökar engagemanget och användandet av platsen. Det påverkar även personers attityd till förändringar på platsen, vilket kan innebära ett större motstånd när en plats ska förändras (Scannell & Gifford 2010; Gifford 2014). Om personer har en stark anknytning till platsen ökar deras benägenhet att skydda den och till exempel de inhemska växter som finns på platsen (Scannell & Gifford 2013; Gifford 2014). Det finns dock en skillnad i graden miljövänligt beteende när det kommer till social eller fysisk och naturlig platsanknytning, där det som har en social anknytning är inte lika benägna att skydda de ekologiska kvalitéerna (Scannell & Gifford 2013).

Människors bostad är möjligen den viktigaste miljön för de flesta och det finns ofta en stark platsanknytning till ens hem (Castell 2010; Gifford 2014). Grönområden, träd och lugn är ofta bidragande faktorer till att människor känner sig nöjda med sitt bostadsområde (Scannell & Gifford 2010; Gifford 2014). När

dessas förbättras med till exempel ökad vegetation, bänkar eller konstverk etcetera, bidrar det till att människor tycker att platsen är ett bättre ställe att bo på och att grannskapet växer. Det bidrar även till ökad social interaktion och delaktighet (Scannell & Gifford 2010; Dempsey & Burton 2011; Gifford 2014). Den ökade interaktionen och delaktigheten kan sedan leda till ett deltagande och samarbete för att sköta om platsen man har en anknytning till (Castell 2009, 2010).

Deltagande som koncept fokuserar på samarbete mellan olika grupper som påverkar eller påverkas av projektet (Castell 2010). Att inkludera medborgare, boende eller allmänheten har ofta syftet att förhöja hållbarheten i ett projekt och öka förståelsen för projektet (Jansen 2019). Deltagande processer kan se ut på olika sätt och implementeras i olika stadier av ett projekt (Buono et al. 2012; Jansen 2019). Både tajming och metod behöver anpassas för att passa tillvägagångssätt och mål för projektet, detta för att göra deltagandeprocessen så effektiv och betydelsefull som möjligt (Buono et al. 2012). Det är dock viktigt att ha i åtanke att en deltagandeprocess inte nödvändigtvis inte innebär en bättre utgång för projektet (Buono et al. 2012; Jansen 2019).

Medborgare och boende har på senare tid blivit viktiga aktörer inom förvaltning och utformning av den urbana miljön (Castell 2010; Mathers et al. 2015; Mattijssen et al. 2017). Oftast är det kommun, fastighetsbolag och privata företag som förvaltar den urbana miljön (Mattijssen et al. 2017), men boende är intresserade av att sköta sina lokala grönområden, som parker, bostadsgårdar och rabatter på egen hand (Mathers et al. 2015). Det finns även en önskan från beslutsfattare att stärka medborgarna med ökat inflytande och medborgardeltagande, vilket visat sig genom framväxten av allt fler bottom-up initiativ och ett ökat antal aktiva medborgarstyrda förvaltningar (Castell 2010; Mattijssen et al. 2017).

Ett deltagande i förvaltningen av grönytor, antingen i samarbete med fastighetsbolag och kommuner eller självständigt, har potentialen att bidra till ekologiska, ekonomiska och sociala fördelar (Castell 2010; Mathers et al. 2015; Mattijssen et al. 2017).

3. Metod

I detta avsnitt presenteras de metoder som använts i studien. Avsnittet redogör för metodernas utformning och genomförande, samt urval, avgränsning och analys. Vidare så diskuteras studiens metod kritiskt i metoddiskussionen.

3.1. Studiedesign

Studiens metod är en så kallad *mixed method*, där både en kvalitativ och kvantitativ ansats används för att besvara frågeställningen (Plano Clark & Ivankova 2016). Enkätundersökningen utgör den kvantitativa delen och intervjuerna utgör den kvalitativa delen. Anledningen till att använda en mixed method, var att få en bättre förståelse för forskningsområdet. För att sedan kunna svara på frågeställningen och uppnå studiens syfte (Plano Clark & Ivankova 2016).

3.2. Litteratursökning

För att få kunskap om vilken omfattning liknande studier om ängsmark i stadsmiljö och attityder genomförts, gjordes en sökning kring uppfattning, åsikter och attityder kopplat till ängsmark, biologisk mångfald och utemiljöer; gräsmattor, äng, bostadsgårdar, ödetomter och privatträdgårdar.

För att hitta relevanta artiklar och litteratur gjordes sökningar på Google scholar och söktjänsten Primo. Litteratursökningar utfördes även kring biologisk mångfald, ängsmark och urbana miljöer för att få en bredare kunskap om utbredning, nytta och användning. Med resultatet från litteratursökningen, genomfördes även en snöbolls-metod för att från de identifierade artiklarna hämta refererade artiklar som bedömdes ha relevant information

3.3. Enkätundersökning

För att få en uppfattning av hur de boende i HSB Skånes fastigheter (1) upplever sina bostadsgårdar, (2) använder bostadsgårdarna samt (3) hur deras inställning till etablering av ängsmark ser ut genomfördes en enkätundersökning.

3.3.1. Urval

Urvalet för enkäten baserades på de fastigheter som HSB Skåne involverat i sitt projekt och var därför målstyrt. Fastigheterna som enkäten syftade att nå ut till och som är inkluderade i ängsprojektet är belägna på tre orter; Kristianstad, Lund och Bjärnum. Enkäterna skickades ut till fastigheterna i Lund, Bjärnum, och Kristianstad via e-post. Totalt skickades den ut till 470 lägenheter (189 i Kristianstad, 65 i Bjärnum och 216 i Lund). Förutom via e-post skickades en QR-kod till den digitala enkäten i ett informationsblad som gick ut till alla boende. Vidare placerades enkäter i pappersform ut i fastigheternas återvinningsutrymme, vilket kommunicerades ut i informationsbladet. Det sistnämnda gjordes för att utvidga räckvidden på enkäten då HSB Skåne inte hade mejladress till alla boende.

3.3.2. Enkätens utformning och genomförande

Frågor av både kvantitativ och kvalitativ karaktär ställdes i enkäten. Kvantitativa frågor ställdes för att mäta attityder och för att få en överblick av boendes attityder. Ibland användes även frågor av kvalitativ karaktär, där möjligheten till svar som inte är förbestämda som svarsalternativ gavs. Genom att kombinera kvantitativa och kvalitativa frågor genererade detta i dels mätbart resultat av attityderna, dels möjliggjorde det för en mer nyanserad bild av de boendes attityder. Enkäten presenteras i sin helhet som bilaga 1.

De som svarade på enkäten var alla anonyma och den bakgrundsdata som efterfrågades i enkäten innefattade inte några frågor som kunde anses som känsliga. Att respondenterna kunde svara anonymt möjliggör fler ärliga svar (Lavrakas 2008; Ejlertsson 2014). Eftersom det var viktigt att ta reda på vad respondenternas egna åsikter, var det betydande att de kunde svara anonymt eftersom de då kan avvika från den sociala normen (Lavrakas 2008).

Enkäten bestod av 5 delar. I enkätundersökningens första del, (1) *Bakgrund*, fick de boende svara på bakgrundsfrågor beträffande deras ålder, kön, utbildning, sysselsättning, boendetid, vistelse i naturen och användningsfrekvens av bostadsgården. I del två, (2) *Bostadsgården*, ställdes frågor kring hur de boende använde bostadsgården. Vidare i del tre, (3) *Bostadsgårdens utseende och utveckling* vad de skulle vilja ha på bostadsgården och vad de tycker om gårdens utseende idag. I del tre fick de boende även svara på vilken typ av information de skulle föredra och hur detta skulle påverka deras inställning. Del fyra, (4)

Ängsmark och högt gräs, berörde åsikter kopplat till ängsmark och högt gräs, samt biologisk mångfald. De boende fick där värdera i vilken utsträckning de skulle vilja olika inslag på bostadsgården. De olika inslagen var uppdelade i två olika kategorier; (1) mer konstruerade lösningar och (2) mer naturlika lösningar som gynnar biologisk mångfald. I del fyra fick respondenterna även välja mellan två bilder föreställande ängsmark med högt gräs (Figur 1). Den ena bilden hade en uppklippt gångstig och den andra var heltäckande med vegetation.

Enkätundersökningen innehöll även en bildbaserad frågeställning där respondenterna fick se bilder på nio olika ytor (Figur 2) – ytor med olika täckningsgrad av blommor och högt gräs, markbeläggning eller olika klippningsinslag. Respondenterna skulle utifrån dessa bilder välja en till tre olika som de tyckte om. Därefter skulle respondenterna, utifrån samma bilder, välja de ytor som de trodde gynnade den biologiska mångfalden mest.

Figur 1. Bildfråga från enkäten. Foto: "Meadow path" av Matthew Cunningham

Figur 2. Bildfråga med nio olika exempelytor från enkäten. Foto: Bild 1,3-7 av Hoyle et al. 2017b (CC BY 4.0); bild 2 av Konstrukta; bild 8 av Tomas Södergren; bild 9 av Pratenis AB.

Därefter fick respondenterna svara på positiva och negativa påståenden kopplat till ängsmark och högt gräs. Syftet med denna fråga var att utkristallisera eventuella fördomar men även för att ta reda på kunskapsnivån om ängsmark och högt gräs.

Den femte och sista delen, (5) *Biologisk mångfald*, av enkäten innehöll frågor kopplade till biologisk mångfald, kunskap och information, där respondenterna fick värdera sin kunskap om biologisk mångfald och deras vilja att vilja lära sig mer om biologisk mångfald. I undersökningen fick respondenterna information om att forskning visar på att ängsmark och högt gräs skapar många fördelar. Fördelar som att en högre mångfald av växter, att de gynnar pollinerande insekter och att underhållskostnaderna generellt sett är lägre. Även att ängsmark och högt gräs bidrar med ekosystemtjänster.

En pilotstudie genomfördes också innan enkäten skickades ut, för att identifiera komplicerade frågor och formuleringar som kan leda till bortfall och minskad svarsfrekvens (Ejlertsson 2014; Persson 2016).

3.3.3. Dataanalys enkäter

Enkätsvaren analyserades med deskriptiv statistik tillsammans med diagram och tabeller som redovisas i resultatavsnittet (Ritter 2013). Diagrammen har tagits fram i Microsoft Excel och enkätverktyget Netigate.

Deskriptiv statistik innebär att beskriva data och hålla sig nära rådata för att beskriva medelvärden, genomsnitt eller andra mått som visar på relationer mellan variabler och resultat (Ritter 2013).

I enkätverktyget Netigate genomfördes analyser av samband genom att applicera olika filter och skapa serier. Det innebär att inkludera och exkludera vissa respondenter som svarat på ett visst sätt och kategorisera respondenterna. På detta sätt kunde respondenternas svar baserat på ett svarsalternativ identifieras och kopplas till andra frågor. Detta gjordes för att se skillnader och samband mellan bland annat olika bakgrundsdata (kön, ålder, ort, yrke, intresse för miljö etcetera.) och olika respondents kunskap, preferenser och attityder.

Vid sammanställningen av data skedde ett tolkningsarbete, vilket innebär att irrelevanta frågor har utelämnats och vissa fritextssvar har sammanfattats och återges inte ordagrant.

3.4. Intervjustudie

Tre semistrukturerade intervjuer genomfördes för att få en bredare kunskap om tidigare erfarenheter och åsikter kopplade till att etablera ängsmark eller andra alternativa skötselmetoder (såsom att låta bli att klippa gräset). Intervjuerna var tänkta att fungera som en omvärldsanalys där relevanta personer från kommuner eller fastighetsbolag intervjuades.

Att genomföra en intervjustudie ansågs som en lämplig kompletterande metod till enkätundersökningen, eftersom enkätstudien berör boende och inte personer som genomfört liknande ängsprojekt. Syftet med intervjuerna var att ställa frågor som berörde information inför etableringen av äng, samt ta reda på vad för synpunkter som inkommit i samband med projektet.

Kvalitativa intervjuer ansågs vara lämpliga då studiens syfte var att undersöka erfarenheter och insikter baserat på den intervjuades roll och position i det genomförda projektet (Denscombe 2018).

Intervjuerna som genomfördes var semistrukturerade och utgick från en intervjuguide med ett antal frågor (se bilaga 2) kopplade till arbetets syfte och tema. Fördelarna med att genomföra semistrukturerade intervjuer är möjligheten

att få mer flexibilitet och att få mer fria svar, samt att kunna jämföra frågorna mellan de olika intervjuerna (Bryman 2016; Denscombe 2018).

Intervjuerna hölls digitalt via Zoom eller Teams. Intervjupersonerna tillfrågades om hur de ville bli presenterade i arbetet och i vilken grad de ville vara anonyma.

3.4.1. Urval

En riktad och subjektiv urvalsprocess genomfördes med avsikt intervjua personer som ansågs vara mest relevanta för studien, vilket anses lämpligast för att skapa ett explorativt urval (Denscombe 2018). Ett explorativt urval används i mindre forskningsprojekt där man undersöker nyare ämnen och för att upptäcka nya idéer (Denscombe 2018).

Eftersom syftet med intervjuerna var att undersöka vilka synpunkter som uppkommit i samband med olika ängsprojekt, valdes intervjupersonerna utifrån deras inblandning i liknande projektet som HSB Skåne driver. Genom sökningar på Google identifierades olika fastighetsbolag och kommuner som genomfört liknande projekt. De sökord som användes var: *Ängsmark på bostadsgårdar, urbana ängar, ängar i staden, högt gräs, ängar, biologisk mångfald i staden*.

I sökningen identifierades Linköpings kommun, Malmö stad och bostadsbolaget Poseidon. Dessa kontaktades sedan via mejl med en förfrågan om intervju.

Linköping kommun och Malmö stad är två av flera kommuner som påbörjat och aktivt arbetar med att göra om klippta gräsytor i staden till ängsmark och höggäsområden. Poseidon, som ägs av Göteborg stad, är ett bostadsbolag som börjat arbeta med att göra om klippta gräsmattor i anslutning till deras fastigheter till ängsmark. På Linköpings kommun intervjuades Johan Molin, kommunekolog. På Malmö stad intervjuades Shoshana Iten, planerare och miljöutvecklare på Fastighet- och gatukontoret och på Bostads AB Poseidon intervjuades Pernilla Deplanck Enerskog, utemiljöcontroller med samordningsansvar.

3.4.2. Dataanalys intervjuer

Intervjuerna analyserades med en kvalitativ innehållsanalys för att identifiera teman och mönster. En kvalitativ innehållsanalys är en bra metod för att sammanställa och reducera materialet utan att förlora innehållet (Denscombe 2018).

Intervjuerna transkriberades och har renskrivits för att sedan sammanställas baserat på den förutbestämda intervjuguidens teman (se Bilaga 2) och de svar som ansågs relevanta redovisas i resultatet. Tematiseringen gjordes för att lättare kunna besvara och applicera resultatet till frågeställningarna.

3.5. Metoddiskussion

Mixed method är en lämplig metod att använda för att det underlättar möjligheten att dra mer grundade slutsatser eftersom fler datainsamlingsmetoder används (Plano Clark & Ivankova 2016). Att enbart undersöka de boendes åsikter skulle inte ge en tillräcklig grund för att ta reda på bakgrunden till att liknande projekt genomförts och hur genomförandet gått till. Medan att enbart utgå från planerarnas erfarenheter och tillvägagångssätt inte skulle ge ett tillfredställande resultat på vad de boende tycker om ängsmark och högt gräs på gården. Därför ansågs både en enkätundersökning och intervjustudie nödvändigt för att få så bra resultat som möjligt.

Antalet utförda intervjuer kan anses vara en svaghet eftersom tre personer från tre organisationer inte kan anses representativt. Det gör det även svårt att dra några slutsatser. De två intervjupersonerna från Linköpings kommun och Malmö stad, kan anses vara irrelevanta eftersom projekten har utförts i en annan kontext och skala. Men det ansåg ändå relevant att intervjua kommunerna för att de genomfört en relevant efterforskning och fått in deras inkomna synpunkter från en bred allmänhet.

Urvalet av intervjupersoner kan även anses snedvridet eftersom projekten hittades genom en Google-sökning, vilket förmodligen endast ledde in på lyckade projekt som publicerats. Det finns därför ingen representation av projekt som varit mindre lyckade. Det intervjuades dessutom enbart en person på varje organisation och dessa var ansvariga för projektet, vilket innebär att dessa endast representerar en bild. Däremot var det intressant att få information om lyckade projekt, för att HSB Skåne sedan kan ta lärdom av det.

Syftet med intervjuerna var att få en insyn i arbetet/processen i att anlägga ängsmark i urban miljö, detta genom att få olika exempel på hur det såg ut i tre olika organisationer. Resultaten ska därför ses i relation till detta syfte, snarare än att generella slutsatser kan dras.

4. Resultat

I detta avsnitt presenteras resultatet från enkätundersökningen och intervjuerna. Enkätundersökningens resultat presenteras beskrivande och sammanfattar materialet på ett överskådligt vis.

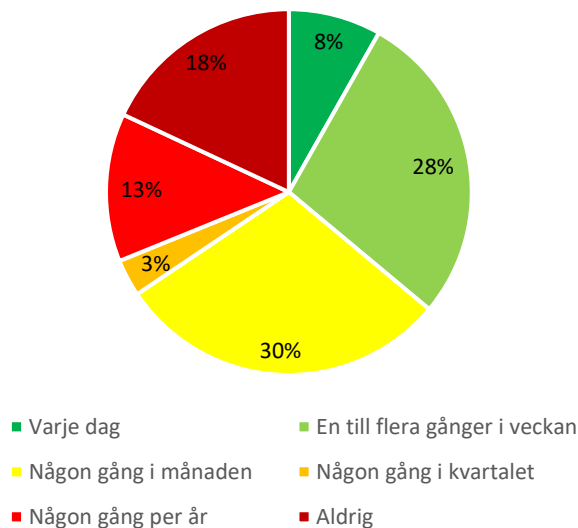
4.1. Enkätundersökning

Totalt svarade 61 respondenter på enkätundersökningen, svarsperioden varade 10–28 mars 2022. Det var betydligt fler som svarade i Kristianstad. I Lund respektive Bjärnum svarade ungefär lika många. Åldersgruppen över 65 och pensionärer var överrepresenterade bland respondenterna, vilket kan tolkas som att denna kategori var mer intresserad och benägen att svara på enkäten. Utöver pensionärerna var det heltidsarbetande som svarat. Majoriteten av respondenterna hade bott i fastigheten 1 till 3 år och 4 till 9 år. En tabell över respondenterna redovisas i bilaga 3.

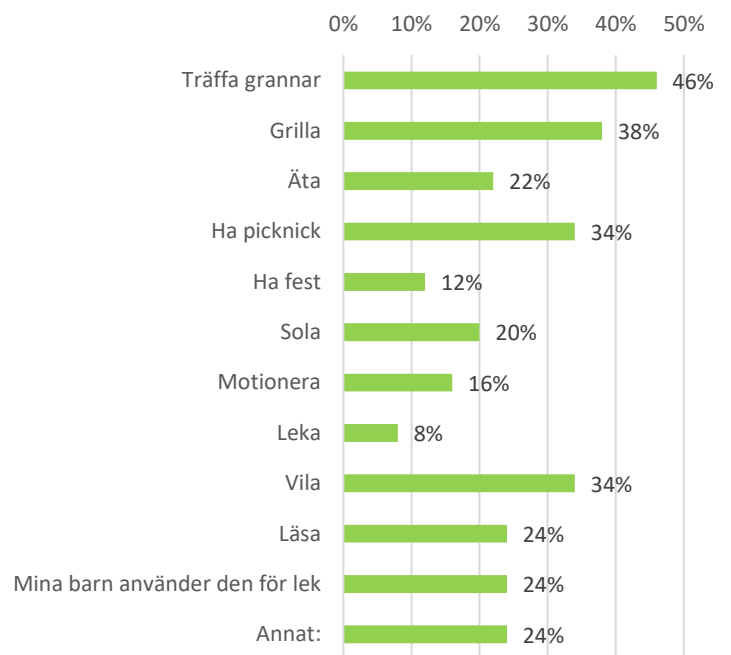
4.1.1. Användning av bostadsgården

På frågan ”Hur ofta brukar du använda bostadsgården?” var svaren spridda över de olika alternativen. Av de mer frekventa användarna fanns boende som använde bostadsgården dagligen (8%), boende som använde den en till flera gånger i veckan (28%) och någon gång i månaden (30%) (Figur 3).

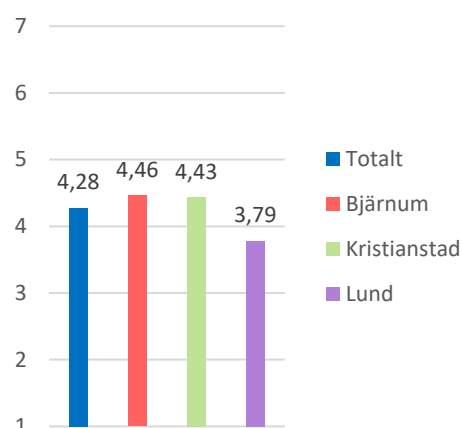
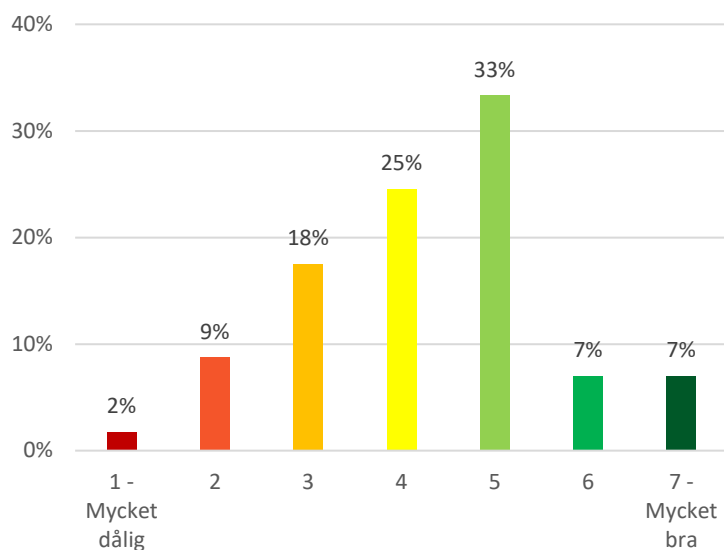
Det som var vanligast förekommande bland de olika aktiviteterna respondenterna utförde var att träffa grannar, grilla, ha picknick och vila (Figur 4). De vanligaste aktiviteterna som respondenterna utförde kan delas in i två kategorier, sociala aktiviteter och stunder för vila och återhämtning.

Figur 3. Hur ofta bostadsgården används av respondenterna.

Figur 4. Hur respondenterna använder bostadsgården.

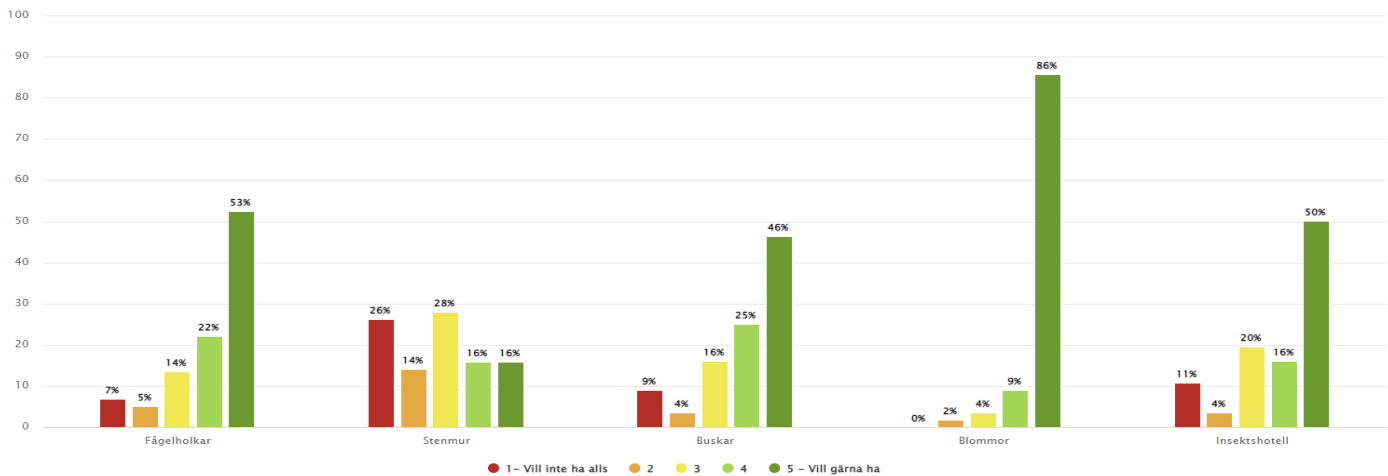
På frågan om vad respondenterna tycker om bostadsgården fick respondenterna ranka den på en likertskala av 1-Mycket dåligt till 7-Mycket bra (Figur 5). Det totala medelvärdet för de olika bostadsgårdarna hamnade på 4.28, medan det skiljde sig lite mellan orterna (Figur 6).

De som svarat att de inte tyckte om bostadsgården, 1 till 3 på skalan, var inte frekventa användare av bostadsgården. Medan de som svarat att de tyckte om den använder bostadsgården mer frekvent.

Utöver att gradera bostadsgårdens utseende fick respondenterna även fylla i vad de själva önskar ska finnas på bostadsgården genom ett fritextsvar. På denna fråga inkom 38 svar med blandade förslag och åsikter. De mest frekvent angivna inslagen lyftes ut och sammanställdes (Figur 7). De vanligaste svaren var mer blommor och sittplatser. Mer träd och buskar var även vanligt förekommande. Det nämndes även mer rumsliga inslag som inramning, slutenhet, lugn och avskärmning. Olika aktivitetsytor togs även upp.

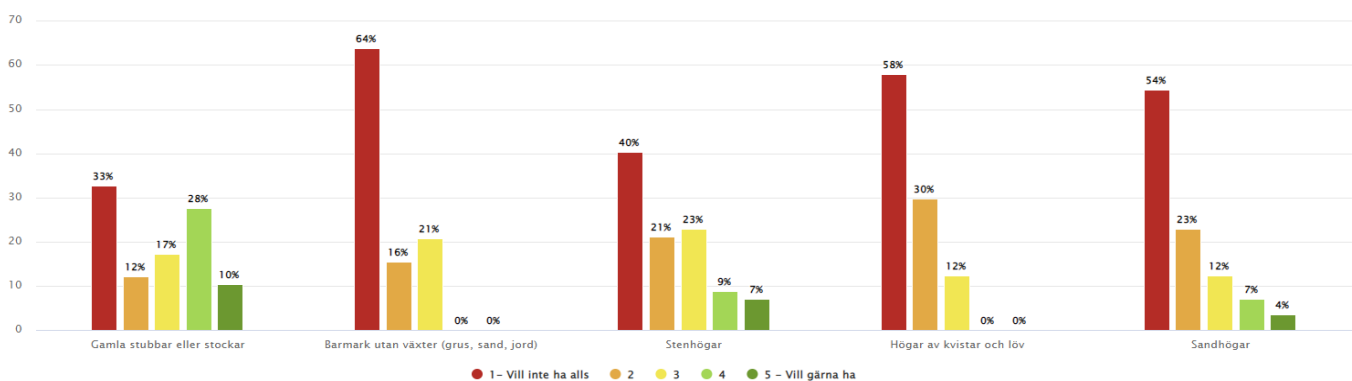

4.1.2. Attityder, utseende och element

Figur 8. Respondenternas åsikter om olika inslag på bostadsgården.

På denna fråga (Figur 8) fick respondenterna gradera, på en likertskala, 1-Vill inte ha alls till 5-Vill gärna ha, i vilken utsträckning de skulle vilja ha eller inte ha vissa typer av inslag på bostadsgården. Inslagen var av karaktärer som gynnar biologisk mångfald, med mer människoskapade intryck och vegetation. Respondenternas svar visade att det de helst skulle vilja ha på bostadsgården är *blommor*, *fågelholkar*, *insektshotell*, samt *buskar*. Ingen av respondenterna svarade vill inte ha alls (1) på *blommor*. Stenmuren var även det flest inte ville ha på bostadsgården, de som var positiva till stenmuren hade en högre kunskap om biologisk mångfald än de som svarat att de inte skulle vilja ha stenmuren på gården.

Figur 9. Respondenternas åsikter om olika naturlika inslag på bostadsgården.

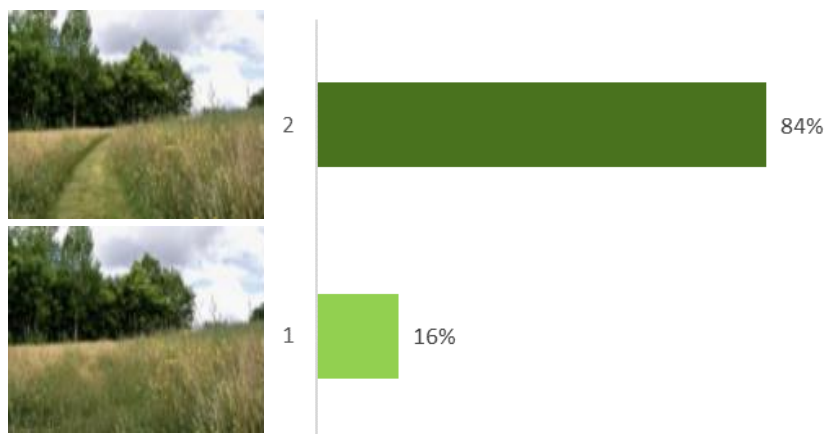
Respondenterna svarade sedan på en motsvarande fråga (figur 9) där de skulle gradera på samma likertskala som ovan, i vilken utsträckning de skulle vilja ha eller inte ha vissa typer inslag på bostadsgården. I denna fråga var inslagen av mer *naturlik* karaktär som gynnar biologisk mångfald, inslag som kan anses mer stökiga och oskötta ut än människoskapade. På denna var det en klart högre andel

som svarade att de inte ville ha inslagen alls (1). Det som föredrogs allra minst var *Barmark utan växter (grus, sand, jord)*, *högar av kvistar och löv*, samt *sandhögar*. Men även *stenhögar* var att inte föredra. Av dessa inslag var det endast tre av alternativen som gärna föredras (5), men då med en låg andel, *sandhögar*, *stenhögar*, samt *gamla stubbar eller stockar*.

Respondenterna som var negativa till de mer naturliga lösningarna tillhörde även de respondenter som svarat att de skulle föredra kortare gräs eller hårdgjord yta på bostadsgården. De är även neutrala till att ha högt gräs eller ängsmark på bostadsgården, men hälften skulle ändå föredra ängsmark på gården. Dessa respondenter tyckte även att ängsmark och högt gräs skulle se stökigt och misskött ut, och att det fanns en ökad risk för fästingar. Kunskapen om biologisk mångfald var även lägre hos de som svarat att de inte vill ha dessa naturliga inslag. Dock hade dessa ett intresse för naturen och ville dessutom lära sig mer om biologisk mångfald.

Av de respondenter som svarat att de gärna vill ha (5 och 4) *gamla stubbar*, *stenhögar* och *sandhögar* hade en högre kunskap om biologisk mångfald och var även mer intresserade av att lära sig mer. Dessa föredrog även de mer högvuxna ytorna på bostadsgården. Avseende utbildningsnivå, fanns det två variabler som skilde sig åt. Respondenterna som hade en högre utbildning var mest positiva till *gamla stubbar eller stockar*, medan de med lägre utbildning var mest negativa.

Vid jämförelse mellan orter framgick det att man i Kristianstad var mer negativa till *stenmurar*, *gamla stubbar eller stockar* och *barmark utan växter*. Övriga variabler skiljde sig inte mellan orterna.

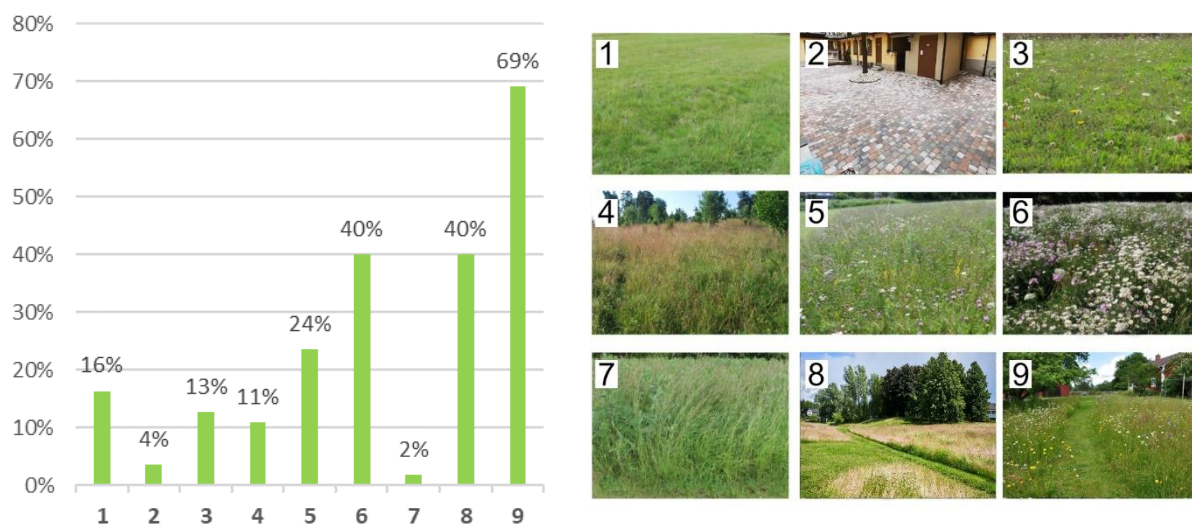
Figur 10. Jämförelse mellan två bilder, en med uppklippt gång i det höga gräset och en utan.
Foto: "Meadow path" av Matthew Cunningham

Majoriteten (84%) föredrog ytan med en uppklippt gång, när de valde mellan de olika alternativen (Figur 10). Bland respondenterna som svarat att de ansåg att det fanns risk för fästingar och skadedjur i högt gräs och ängsmark, föredrog 93% den uppklippta gången. Respondenterna som svarat att de föredrar bilden med det höga gräset utan gång, finns ett intresse för miljön och dessa är även frekvent ute i

naturen. Utöver risken för fästingar och skadedjur fanns det även en oro bland de som valt bilden med gång för att utrymmet för aktivitet vid införandet av ängsmark och högt gräs på gården.

På frågan ”vilken yta skulle du föredra på bostadsgården?” skulle respondenterna välja 1 till 3 bilder som de skulle föredra på bostadsgården (Figur 11). Bilderna föreställde; (1) en vanlig kortklippt gräsmatta utan blommor, (2) en hårdgjord stenbelagd yta, (3) kort gräs med lågt antal blommor, (4) högt gräs, (5) högt gräs med en del blommor, (6) en blommande äng med mycket blommor, (7) en yta med hög vegetation som varken var gräs eller blommande, (8) högt gräs med uppklippta gånger, (9) en ängsyta med uppklippta gånger.

Majoriteten av respondenterna föredrog ytorna med mycket blommor och med uppklippta gånger.

Figur 11. Vilka av exempelytorna som respondenterna föredrar på bostadsgården. Foto: Bild 1,3-7 av Hoyle et al. 2017b (CC BY 4.0); bild 2 av Konstrukta; bild 8 av Tomas Södergren; bild 9 av Pratenis AB.

Utvalda citat från fritextsvar i enkäten (Figur 11).

- ” Blommor är så härligt och det känns bra att bidra till biologisk mångfald. Bara gräsmatta kan bli så platt och tråkigt. Trevligt med uppklippta gånger som i nr 9 så att man kan gå runt utan att få fästingar”
- ” Klippta ytor för lek och picknick samt blommande ängsmark”
- ” Gärna ängsväxter, men även bra framkomlighet.”
- ” Föredrar bild 9 eftersom man måste kunna passera den enkelt, inte gå i hög växtlighet”
- ” Ser ut att vara bra lekmiljöer”
- ” Gillar det naturliga och mycket blommor”
- ” Att få njuta av humlor och bin som surrar, Att få känna dofterna av olika ängs blommor, växter, klöver etc”
- ” För mig är det viktigt att minimera risken för fästingar på lekande barn, så därför är jag negativ till högt gräs på innergårdarna.”

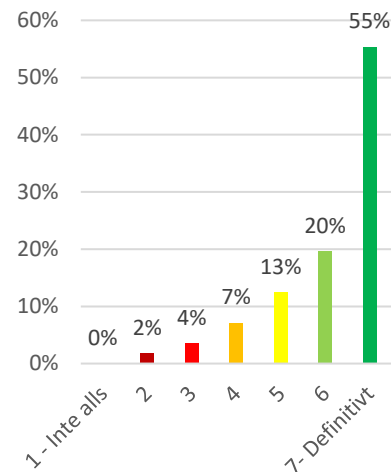
Respondenterna erbjöds även att motivera sin val i ett fritextsvar efter frågan. I fritextsvaren framkommer det mer utförligt vad som uppskattas på bostadsgården. Åsikter om framkomlighet, lekmiljöer, blommor och variation nämns som viktiga.

Respondenterna som valt bilderna med uppklippta gångar påpekar vikten av framkomlighet och tillgång till ytor för aktivitet. Även farhågor för fästingar lyfts som kritik till det höga gräset och ängsmark.

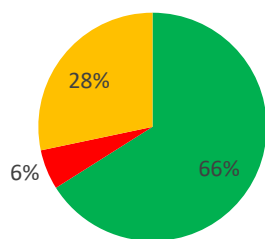
4.1.3. Attityder till information

På frågan om vilken typ av information respondenterna skulle vilja ha inför förändringar som ska ske på bostadsgården. Alla respondenter ville ha någon typ av information om det ska ske förändringar på bostadsgården. Majoriteten ville ha information om att förändringar ska ske och varför det ska ske, en stor del ville även ha information om hur de kan delta och hjälpa till. Av de respondenter som svarat att de ville ha information om hur de kunde delta och hjälpa till, skulle en möjlighet till att få delta i skötsel och utformning även öka deras användning. På denna fråga erbjöds även ett fritextsvar under annat. Under annat inkom endast ett svar: *”Fråga först. Ta hänsyn till svaret”*.

För att ta reda på vilken påverkan information om förändringarna skulle ha på attityden, fick respondenterna svara på frågan om de skulle bli mer positiva till förändringarna om de fick information (Figur 12). Respondenterna fick gradera huruvida de skulle bli positiva eller inte på en skala 1-Inte alls till 7-definitivt. 55 % av alla respondenterna svarade att information definitivt (7) skulle göra dem mer positiva till förändringarna. Ingen av respondenterna svarade inte alls (1) på frågan. Det totala medelvärdet av svaren blev 6,11.

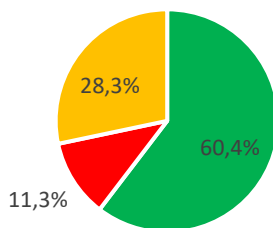

Figur 12. Informationens påverkan på respondenternas attityder.

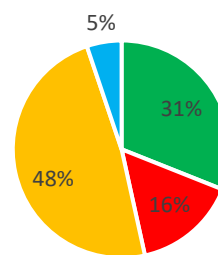
■ Ja ■ Nej ■ Ingen förändring

Figur 13. Hur information om fördelarna med ängsmark påverkar respondenternas attityder.

■ Ja ■ Nej ■ Kanske

Figur 14. Huruvida information och kunskap om fördelarna med naturlika ytor och biologisk mångfald skapar en mer positiv bild.

■ Ja ■ Nej ■ Kanske ■ Vet ej

Figur 15. Hur möjligheten att delta i bostadsgårdens utformning och skötsel påverkar användandet av bostadsgården.

66 % av respondenterna svarade att informationen om fördelarna skapar en mer positiv attityd till ängsmark och högt gräs (Figur 13).

En liknande fråga ställdes kopplat till naturlika ytor. På denna fråga svarade majoriteten 60,4 % att det skulle bidra till en mer positiv bild och 28,3% att det kanske skulle det (Figur 14). På frågan om en möjlighet till deltagande i bostadsgårdens utformning och skötsel skulle öka användandet, svarade 31 % Ja, 48 % Kanske (Figur 15).

4.1.4. Biologisk mångfald, Natur och kunskap

Figur 16. Vilka av exempelytorna som respondenterna tror är bäst för den biologiska mångfalden. Foto: Bild 1,3-7 av Hoyle et al. 2017b (CC BY 4.0); bild 2 av Konstrukta; bild 8 av Tomas Södergren; bild 9 av Pratenis AB.

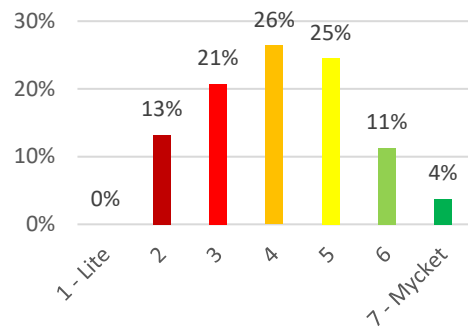
Ytorna med mycket blommor ansågs bidra mest till biologisk mångfald (Figur 16). 62 % av respondenterna svarade att (5) högt gräs med en del blommor och 64

% (6) en blommande äng med mycket blommor bidrar till biologisk mångfald. 2 % respondenterna ansåg att den hårdgjorda stenbelagda ytan (2) bidrar till biologisk mångfald och endast 2% ansåg att den kortklippta gräsmattan (1) bidrog till biologisk mångfald.

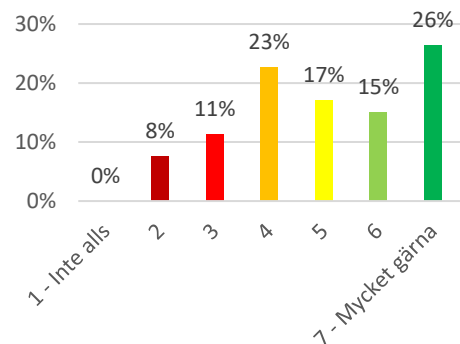
När respondenterna skulle värdera hur mycket de vet om biologisk mångfald blev medelvärdet 4,04 (Figur 17). Vilket innebär en bra till viss kunskap om biologisk mångfald. Som en uppföljningsfråga på denna fick respondenterna frågan om de skulle vilja lära sig mer om biologisk mångfald (Figur 18). En majoritet visade sig neutralt till starkt positiva. Medelvärdet av svaren blev 5 vilket innebär att det finns en god vilja eller ett visst intresse att lära sig mer om biologisk mångfald.

Respondenterna visar även ett stort intresse för naturen och miljön, när de skulle värdera sitt intresse på en skala 1-Litet till 7-Stort blev medelvärdet 5.75 och 34 % ansåg sig ha ett stort intresse för miljön

En majoritet av respondenterna tillbringar även mycket tid ute i naturen. 66% uppger att de besöker naturområden, vandrar eller gör andra aktiviteter utanför stadsmiljön en till flera gånger i veckan. 13% uppger att de gör det varje dag och 16% någon gång i månaden. Det fanns även en koppling mellan hur mycket respondenterna vet om biologisk mångfald och hur stort deras intresse för naturen och miljön är. Respondenternas utbildningsnivå visade sig inte vara kopplat till huruvida de vill lära sig mer om biologisk mångfald, hur bra kunskap de har om biologisk mångfald eller deras intresse för naturen och miljön.

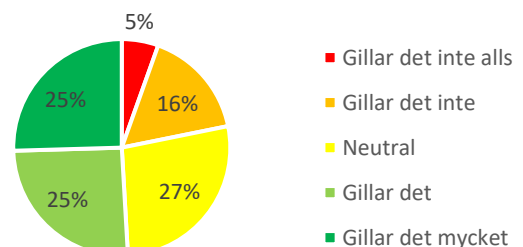
Figur 17. Respondenternas värderade kunskap om biologisk mångfald.

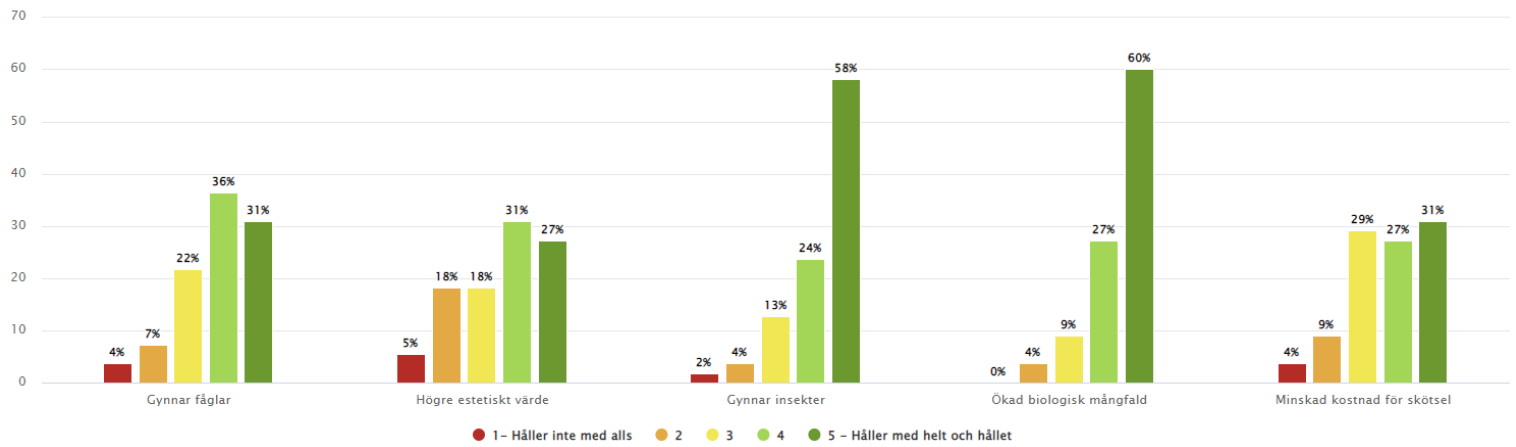
Figur 18. Respondenternas vilja att lära sig mer om biologisk mångfald.

4.1.5. Ängsmark och högt gräs

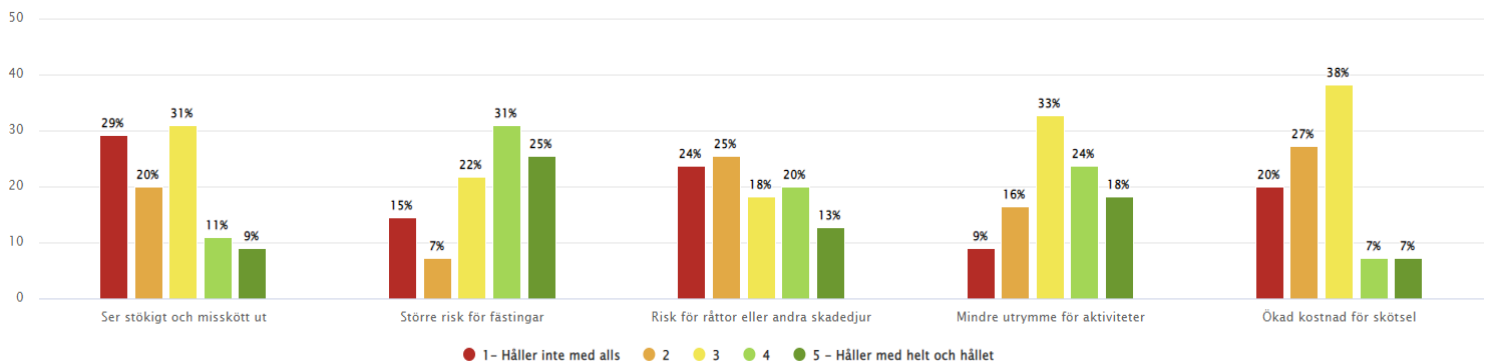
På frågan om vad respondenterna tycker om högt gräs och ängslik vegetation på bostadsgården, är en majoritet neutrala till gillar det mycket (Figur 19). Ett medelvärde på 3,5 om man graderar svaren visar på en neutral inställning till högt gräs och ängslik vegetation på bostadsgården.

Figur 19. Respondenternas åsikt när det gäller högt gräs och ängslik vegetation på bostadsgården.

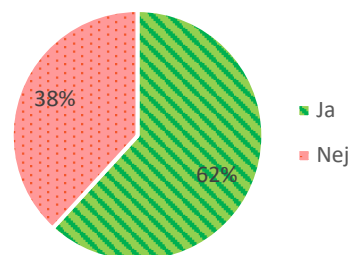
Figur 20. Respondenternas inställning till positiva påståenden kopplat till ängsmark och högt gräs.

Figur 21. Respondenternas inställning till negativa påståenden kopplat till ängsmark och högt gräs.

För att undersöka vidare hur respondenterna ställer sig till ängsmark och högt gräs, fick respondenterna svara på hur de ställer sig till olika påståenden 5 positiva påståenden (Figur 20) och 5 negativa påståenden (Figur 21). Respondenterna visade på en överlag positiv attityd när det kommer till de olika påståendena. Majoriteten av respondenterna höll med om att ängsmark och högt gräs *gynnar insekter* och *ökar biologisk mångfald*. En stor del håller med om att det *gynnar fåglar* men även en viss del neutrala svar när det kommer till det påståendet. Att ängsmark och högt gräs skulle bidra till ett *högre estetiskt värde*, gav ett delat resultat mellan respondenterna. Att en etablering av ängsmark och högt gräs skulle *minska* eller *öka kostnaden för skötseln* gav ett svårtolkat svar, eftersom fördelningen skiljde sig mellan de olika påståendena. Men det kan ändå läsas att respondenterna håller med om eller är osäkra om det blir lägre kostnader. Svaren på påståendet om att ängsmarken och det höga gräset ser stökigt och misskött ut visar att respondenterna i viss mån inte skulle uppfatta det som stökigt och misskött, utan till och med bidra till ett högre estetiskt värde. Respondenterna svar visar även på att det finns en oro för fästingar och några respondenter håller även med om att det innebär en *risk för råttor eller andra skadedjur*. Det fanns även en skillnad mellan könen, där män var mer oroad för att det skulle bli *mindre utrymme för aktiviteter*.

62 % av respondenterna svarade att de skulle föredra ängsmark framför den traditionella gräsmattan (Figur 22). Bland dessa respondenter fanns det ett högt intresse för naturen och miljön, och även en viss kunskap om biologisk mångfald. Det fanns även ett högt intresse hos de respondenter som svarat *Nej* men inte i samma utsträckning som hos de som svarade *Ja*.

Figur 22. Huruvida respondenterna föredrar ängsmark framför den traditionella gräsmattan.

4.2. Intervjuer

Här följer referat av de tre intervjuerna med: Johan Molin på Linköpings kommun, Shoshana Iten på Malmö stad och Pernilla Deplanck Enerskog på Bostads AB Poseidon.

Projektstart och bakgrund

Gemensamt för alla tre intervjuade är att syftet med att anlägga ängsmarker har varit att gynna den biologiska mångfalden. Tillvägagångssättet och den ekologiska ambitionen skiljer sig emellertid något mellan de olika projekten. Linköpings kommun startade sitt projekt våren 2019 med att sluta klippa flera stora gräsytor, för att sedan utvärdera ytornas biologiska mångfald, floravärde och potential för framtida ängsmark. Syftet var att få ett så bra dataunderlag som möjligt för att hitta rätt ytor för ängsmarker. Utgångspunkten för projektet var att det fanns en stor mängd ytor som bara klipps med hög frekvens, utan att det finns någon mening eller speciellt ändamål med det. Dessa ytor framhölls vara sådana som varken används mycket eller är särskilt estetiskt tilltalande.

Bakgrunden till Malmö stads oklippta grönytor och ängsmarker ligger i ett politiskt projekt från miljöförvaltningen som hette Våga vägra klippa 2016. Syftet med projektet var då att minska skötseln och samtidigt gynna den biologiska mångfalden. I början pratades det mest om högt gräs och att sluta klippa, snarare än att använda ängsbegreppet. Detta eftersom det inte bedömdes att gå att skapa en äng i den rätta bemärkelsen, medan högt gräs också kan gynna pollinatörer. 2019 antogs en motion från Miljöpartiet som innebar att Malmö stads gräsmarker skulle ses över och möjligheten till att omvandla dem till ängsmark skulle undersökas.

Likt Malmö stad påbörjade Poseidon arbetet med att anlägga ängsmark sommaren 2020, med syfte att minska skötselinsatserna och miljöpåverkan och samtidigt gynna den biologiska mångfalden. De arbetar även aktivt med hela

utemiljön och utbildning av sin personal i skötsel- och grönfrågor för att öka den biologiska mångfalden. De ser att dem som fastighetsägare behöver ta ett ansvar för att skapa mer levande ytor för en hållbar framtid.

Synpunkter och åsikter

När det kommer till synpunkter och åsikter kopplat till etableringen av ängsmark och att låta gräset växa sig högt, har alla tre intervjuerna stött på liknande synpunkter. Det har framkommit åsikter om både uppskattning och misstyp. Det har framkommit åsikter om både uppskattning och misstyp.

Linköpings kommun, Malmö stad och Poseidon har alla fått in synpunkter som gäller en oro för fästingar, insekter och djur. De har även fått synpunkter om att ytorna ser misskötta och stökiga ut. Förutom de mer negativa synpunkterna har projekten även fått uppskattning och människor har varit nyfikna kring vad som pågår. Majoriteten av synpunkterna angående projekten inkom efter att projektet startat och det höga gräset hade börjat synas på platserna.

Linköpings kommun förväntade sig en mängd synpunkter i samband med projektet. De valde därför att göra arbetet synligt och att passa på att ta in allmänhetens synpunkter för att sedan kunna använda dem. Det visade sig dock finnas vissa svårigheter att värdera synpunkterna eftersom de ofta rörde sig om ytorna som inte hade särskilt höga floravärden och som ändå inte skulle skötas som äng i framtiden. Dessa ytor bestod mestadels av högt gräs och inte så mycket blommor. Därför går det inte riktigt att koppla dessa synpunkter till attityden kring ängsmark men det visar att blomning är viktigt och att allmänheten generellt inte uppskattar enbart högt gräs.

Linköpings kommun fick även in värdefull information gällande sociala värden kopplade till platserna och vilka ytor som är värdefulla för rekreation. I Linköpings kommuns fall hade allmänheten mycket åsikter om att det höga gräset skapade hinder för att utöva olika aktiviteter, bland annat att det hindrade barnens spontana aktiviteter. Det blev uppenbart att ängen och det höga gräset kan bli som en barriär, där man bara passerar och inte riktigt ser den eftersom man inte vill gå in i den.

Även i Malmö stad visade det sig att människor uppskattar blomning i hög grad och inte har samma förståelse för andra växter som till exempel högt gräs och nässlor, som är väldigt viktiga för biologisk mångfald.

Kommunikation och information

De olika projekten kommunicerades ut till allmänheten och hyresgäster i olika utsträckning. Alla projekten kommunicerades ut med pressutskick och i viss mån på sociala medier.

Linköpings kommun genomförde inga speciella utskick eller kampanjer i samband med projektet men fick en bra spridning av sitt pressutskick i medierna. Respondenten framhöll att detta förmodligen bidrog till att allmänheten visste om vad som skulle ske och varför. Det fanns även en vilja att allmänheten skulle ha fått information om projektet för att undvika att bli överösta med synpunkter och klagomål. Därför valde Linköpings kommun även att inte göra om alla ytor från början för att det inte skulle bli en för stor chock för allmänheten. De anser att man sparar mycket energi och resurser på att vara proaktivt med information och gestaltning, vissa typer av information, som till exempel brevutskick kändes lite dock överflödigt. Men ju fler man kan nå innan och under projektet desto bättre.

Ett gemensamt tillvägagångssätt för de tre projekten har varit att skylta på platserna. Innehållet på skyltarna skiljer sig lite mellan de olika projekten, men oftast består innehållet av vad som ska göras på platsen, varför man gör det och ett ursäktande av röran.

I Linköpings kommuns fall beskrevs det kortfattat om undersökningsfasen och syftet med projektet (Figur 23). Poseidons skyltning innehöll lite mer information gällande syftet och den ändrade skötseln, men även lite information om vad för fauna som kan hittas på platsen. Informationen på Poseidons skyltar togs fram i samarbete med Naturcentrum och innehåller även bilder på några insekter som kan hittas i gräset (Figur 24). Syftet med Poseidons skyltning handlade om att både öka medvetenheten och förståelsen kring den ändrade skötseln och biologisk mångfald. Malmö stads skyltar syftar främst till att förklara vad som ska ske och att det gynnar den biologiska mångfalden, de hänvisar även till deras hemsida på skyltarna (Figur 25). Malmö stad anser dock finns det lite olika åsikter när det kommer till skyltar. Det är ofta människor inte läser skyltarna och det är såklart bra att informera, men det får inte bli för många skyltar. Vissa ytor ska inte behöva skyltar utan ska bara få vara natur, utan att bli beskrivna påpekar Malmö stad. Det är bra att ha skyltar

Figur 23. Linköpings kommuns skyltning. Foto: Linköpings kommun.

Figur 24. Poseidons skyltning. Foto: Bostads AB Poseidon.

som informerar om vad som ska ske och varför. Men det är inte aktuellt, i alla fall för Malmö stad, att ha skyltar som beskriver växter, insekter och biotoper, det blir överväldigande, menar Malmö stad.

Samtidigt påpekar Malmö stad att det handlar mycket om kunskap och vad allmänheten tycker. Vanligt förekommande är att allmänheten tycker illa om utseendet för att det är mycket ogräs eller nässlor, trots att det är bra för biologisk mångfald. Det behövs mer kunskap om detta, både inom kommunen och förvaltning, men också hos allmänheten. Respondenten menade att kunskapen behövs för att kunna förklara nyttan och på så sätt öka acceptansen.

Det finns också förhoppningar att inspirera från Malmö stads sida. Människor som har trädgårdar och bostadsrättsföreningar, ska få information och viljan att ha till exempel nässlor och högt gräs kvar på tomten. De vill också koppla det till en mer generell diskussion om biologisk mångfald där man pratar om inhemska växter och ogräs. Där Malmö stad också försöker nå ut till villaägare och informera om hur de kan göra.

Figur 25. Malmö stads skyltning.
Foto: Felix Havermark

Deltagande och involvering

Ingen av de intervjuade har aktivt arbetat med medborgardeltagande eller haft en dialog med allmänheten i början av projektet. Linköpings kommun har inte gjort några försök till att involvera allmänheten i form av skötsel och utbildning, mestadels för att skötseln redan är upphandlad. Men det har ändå funnits ett intresse bland allmänheten att lära sig mer om hur man själv kan etablera ängsmark och hur den ska skötas. Det har även inkommit erbjudanden från privatpersoner att själva slå ängen i vissa områden. Men detta är inget som är avtalat eller utvecklat. Det påpekas även att de som kommun måste jobba med kommuninvånarna och det är viktigt att om något inte uppskattas, se till att vi tar till oss det. Hade projektet varit i mindre skala hade det kanske varit möjligt att involvera närliggande skolor eller boende i närområdet, men det fanns inte tid och resurser till att göra det i detta skede tyvärr menar Linköpings kommun. Linköpings kommun har inget utbildningsprogram gällande ängar men arbetar med naturkommunikation. Där de erbjuder naturguidningar som fokuserar på biologisk mångfald och hållbar utveckling. Naturskyddsföreningen hade, efter första sommaren, några guidningar och informationsträffar på ängarna. Poseidon

förde ingen planerad dialog med boende om förändringarna, men det kan ha förekommit dialog mellan boende och förvaltning på plats under arbetet.

När det kommer till deltagande och involvering av hyresgästerna är det inget som det arbetas med i nuläget från Poseidons sida. De arbetar dock med olika hyresgästaktiviteter varje år. Anledningen till att de inte involverat boende i projektet är att det finns ett arbete att göra internt. Detta för att få in rätt typ av skötsel i arbetet med ängsmark och högt gräs. När det är avklarat, kan kanske involveringen av hyresgäster vara intressant påpekar Poseidon.

Malmö stad å andra sidan försöker i nuläget att involvera människor i arbetet med ängarna och i år har de ett samarbete med grundskoleförvaltningen och några förskolor. Där kringliggande förskolor och skolor ska vara med i etableringen och skötseln. De kommer då bjudas in till att hjälpa till och vara med på olika aktiviteter, så som sådd, inventering och klippning. Barnen kommer inte göra så mycket arbete men kommer att få vara med och kanske göra insektshotell och dylikt. Det är ett pilotprojekt som sedan ska utvärderas.

Utformning och bemötande av synpunkter

För att bemöta de olika synpunkter som dykt upp under projektens gång har alla tre projekten använt sig av olika metoder för att öka acceptansen av det höga gräset och ängsmarkerna. Gemensamt för respondenterna var att de, i någon utsträckning, använder sig av klippta kanter och gångar i den höga vegetationen för att skapa ett mer vårdat intryck. I Linköpings kommuns fall tog man hänsyn till allmänhetens synpunkter gällande minskade ytor för aktivitet genom att fortsätta klippa på de ytor som hade sociala värden. På de andra ytorna som hade höga floravärden och lägre sociala värden lät Linköpings kommun dem bara växa under sommaren. Men det finns också tankar om att förstärka blomningen och öka attraktiviteten, men det har inte ännu genomförts. Enligt Linköpings kommun finns en uppfattning om att vildare och mer naturlika ytor oftare kan uppfattas som misskötta och stökiga, något som Linköpings kommun var medvetna om och fick dessutom synpunkter gällande detta. Det behövs därför ett arbete med dessa utmaningar för att öka acceptansen för mindre skötta ytor och ängsmark. Det är viktigt att det syns att det finns en medveten tanke bakom det höga gräset och ängarna, eftersom allmänheten ofta tror att kommunen bara vill spara in på kostnader och därför låter bli att klippa. Det är därför viktigt att lägga mer krut på att synliggöra att det är något planerat och genomtänkt. Utöver de klippta gångarna och kanterna, tänker de därför placera ut insektshotell och pollenstationer för att synliggöra syftet och gynna pollinatörer. Men de flesta ytorna kommer fortsätta att enbart vara ängsmark. Linköpings kommun har även arbetat med mulmholkar, död ved, ekokomposter som kanske ska placeras ut på vissa stråk.

Malmö stad arbetar också med att klippa kanter och gånger för att skapa ett mer vårdat intryck. De har dock inga planer på att placera ut insektshotell eller dylikt, utöver det som kanske kommer från samarbetet med skolorna. Det påpekas även att det är viktigt att ta reda på en plats användningsområde, för att undvika att sociala värden tas i anspråk på bekostnad av ängen, vilket ofta kan leda till klagomål.

De synpunkter som Poseidon fått in bemöts genom att fortsätta försöka informera om fördelarna med åtgärderna. Varje år håller Poseidon även hyresgästräffar för att informera och svara på frågor. Vidare planeras även att göra någon form av artikel i hyresgästtidningen och utöka informationen på hemsidan. Det har även placerats ut insektshotell och fågelholkar på vissa av ängarna.

Kunskap och syfte

Att sprida kunskap om biologisk mångfald, ekosystemtjänster och ängar är något som alla tre intervjuade håller med om att det är viktigt. Poseidon påpekar att det är viktigt att informera både boende och skötselpersonal om anledningen till att man genomför dessa åtgärder. Att få ut informationen internt är också av betydelse för att alla ska vara medvetna om varför. Personalen som arbetar med dessa frågor är ofta bättre på att förstå hur och varför, men alla måste med i arbetet. Det är lätt att det blir missförstånd om inte alla vet och förstår varför, speciellt om det kommer negativa reaktioner från boende och allmänhet. Det är även viktigt att ta vara på de tips och engagemang som finns bland hyresgästerna och att använda sig av flera olika kommunikationskanaler, som sociala medier, skyltar, hemsida och via personal för att sprida kunskapen.

Malmö stad påpekar också vikten av att ha rätt kunskap innan man påbörjar ett projekt, att göra inventeringar och ta reda på vad det finns för inhemska växter på platsen och sedan arbeta utifrån dem, men också att se till att det finns mat och boplatser för pollinatörerna under hela säsongen. Att inspirera och förmedla kunskap är också viktigt. Om man vet varför och tar reda på kunskapen är det mindre risk att man råkar ut för att ha påstått sig göra nytta utan att faktiskt ha gjort det. Det är därför det också är av betydelse att utvärdera det man gör. Även Linköpings kommun påpekar vikten av att utvärdera åtgärderna. Eftersom man inte vill hamna i ett läge där man marknadsför sig som att gynna biologisk mångfald men sedan inte får den effekten man vill. Därför är det bra att vara noga med att det är fin blomning på ytorna och att se till att det bidrar med den biologiska mångfald som utlovats anser Malmö stad.

5. Diskussion

Denna studie har undersökt (1) vad boende hos HSB Skåne har för inställning till ängsmark och högt gräs, som alternativ till konventionella gräsytor, samt hur denna kan förändras, (2) hur arbetet med att etablera ängsmark på bostadsgårdar kan se ut samt vilka faktorer som bör tas i beaktande och (3) vilka kommunikationsinsatser som behövs samt hur boende kan involveras i processen för att öka acceptansen. I detta avsnitt diskuteras studiens resultat i förhållande till tidigare forskning. Inledningsvis diskuteras dock studiens utformning och dess brister samt vilka potentiella felkällor som metoden kan ha bidragit till.

För det första finns en risk att enkätundersökningar i högre grad besvaras av människor som är intresserade av ämnet, vilket kan leda till ett snedvridet resultat som inte är representativt för den undersökta målgruppen (Persson 2016). Respondenternas kön, ålder och bostadsort undersöktes i enkäten för att dels kunna undersöka en eventuell snedfördelning mellan grupperna – dels för att se om det fanns skillnader mellan respondenterna, dels om det påverkade deras attityd till ängsmark och högt gräs på gården. Då antalet respondenter var förhållandevis lågt och med en tydlig överrepresentation av personer över 60 år hade fler svar krävts, från andra målgrupper, för att fånga hela målgruppens åsikter på ett mer representativt sätt. Det är därför rekommenderat av HSB Skåne att utföra en uppföljande studie med fler strategier för att få fler respondenter. För att få en högre svarsfrekvens hade det förmodligen behövts en längre svarsperiod och bredare distribution. Arbetets enkät nådde förmodligen främst ut, via mejl, till dem som fanns registrerade hos HSB Skåne, vilket inte är alla boende. Här är det möjligt att det genererats fler svar om det hade varit möjligt att informera genom dialog och tidigare i projektet för att nå fler. Diversifieringen och spridningen bland respondenterna skiljde sig mellan orterna, när det totala antalet svarande orterna grupperades blev spridningen, mellan ålderskategorier och kön, större och därmed mer representativt.

Vidare var det möjligt att svara flera gånger med samma länk, då flera personer i ett och samma hushåll skulle ges möjlighet att svara på den digitala enkäten. Detta kan dock ha påverkat enkätstudiens legitimitet eftersom samma person kan svara flera gånger. Detta var inget som kontrollerades inom studien i brist på verktyg för att exempelvis undersöka hur många svar som inkommit från samma IP-adress.

Slutligen anses det svårt att genomföra undersökningar av människors attityder, eftersom det finns en mängd variabler som påverkar resultatet (Persson 2016). Brist på förkunskap kan vara en sådan variabel, där respondenternas olika förkunskaper kan ha påverkat deras svar. Detta kan ha resulterat i att frågorna tolkades olika mellan respondenterna. Det gjordes ett medvetet val att inte ge för mycket bakomliggande information för att inte styra respondenterna till att svara efter uppskattade förväntningar från avsändaren. Detta kan dock göra att respondenterna svarade på frågorna utifrån sin egen subjektiva uppfattning och om mer information presenterats skulle resultatet kanske blivit annorlunda.

5.1. Hur är inställningen till ängsmark och högt gräs hos de boende och hur kan man förändra den?

Respondenterna är överlag positiva till ängsmark på gården. Det finns dessutom en viss kunskap om att det är bra för den biologiska mångfalden vilket bidrar med ett ökat stöd för HSB Skånes projekt. De respondenterna som vistas ofta i naturen och har en högre kunskap om miljöfrågor och biologisk mångfald, visade sig mer positiva till ängsmarken och de mer stökiga och naturliga ytorna. Bland de som svarat att de föredrog de mer vildvuxna ytorna och strukturer som gamla stubbar och insektshotell fanns det ett större intresse för biologisk mångfald och även en vilja att lära sig mer. En av de bidragande orsakerna till att vissa respondenter inte föredrar ängsmark och högt gräs är att det finns en risk för fästingar, en minskad framkomlighet och att ytan för aktivitet minskar. De respondenterna som föredrog den traditionella gräsmattan eller den hårdgjorda ytan på gården, hade bland annat uppfattningen om att ängsmark och högt gräs ser misskött och stökigt ut.

I intervjuerna visade det sig att allmänheten generellt sett är positiv till ängsmark och högt gräs, så länge inga sociala värden försvinner och att det informeras om varför åtgärderna sker. En viktig synpunkt som lyftes var att det är viktigt att sprida kunskap och inspirera för att öka acceptansen. Resultaten indikerar alltså på att om människor förstår vikten av biologisk mångfald tenderar de att acceptera mer naturliga ytor.

Den tveksamhet som finns hos människor när det kommer till att omvandla den traditionella gräsmattan till ängsmark (Nassauer et al. 2009; Ignatieva et al. 2017) kan bemötas med tecken på omsorg, delaktighet och information (Gobster et al. 2007; Buijs et al. 2008; Novacek 2008; Lin et al. 2014). Detta behövs då det finns ett behov av att det urbana landskapet ska bli lite mer varierat och mindre homogent (McKinney 2006; Ignatieva et al. 2017; Wheeler et al. 2017).

Att människor generellt sett har en negativ attityd kopplat till mer stökiga och naturliga ytor i staden, finns flera förklaringar till (Kaplan & Kaplan 1989; Buijs et al. 2008; Soga & Gaston 2016). Hur man uppfattar och uppskattar ett landskap,

ekosystem och utemiljöer kan påverkas av kulturella normer, personliga värderingar och vad tron vad andra människor föredrar (Kaplan & Kaplan 1989; Buijs et al. 2008; Soga & Gaston 2016). Andra människor kan vara grannar, familj eller helt okända människor som man tror skulle ogilla utformningen, vilket påverkar människors egna preferenser (Buijs et al. 2008; Nassauer et al. 2009).

Minskad skötsel av grönytor för att skapa mer naturliga landskap är en åtgärd som förbättrar förutsättningarna för biologisk mångfald (Watson et al. 2020), men det ändrar också estetiken och utformningen av utemiljön (Gobster et al. 2007). Detta kan skapa hinder för rekreation samt väcka oro för fästingar och skadedjur, samt pollenallergi (Fischer et al. 2020). Genom att inte ta denna oro och/eller människors visuella preferenser i beaktande kan man motarbeta arbetet med att gynna biologisk mångfald, eftersom människor då ogillar det åtgärder som utförs (Fischer et al. 2020). Det är därför viktigt att förstå vad som påverkar den negativa attityden och hitta lösningar som både kan gynna den biologiska mångfalden och samtidigt tillgodose de synpunkter som boende har (Fischer et al. 2020). Det är även viktigt att inte utesluta erfarenheter, personliga och kulturella värderingar i arbetet med att skapa en positiv attityd mot biologisk mångfald (Buijs et al. 2008; Novacek 2008).

Att skapa en relation mellan de boende och bostadsgården genom platsanknytning skulle kunna påverka inställningen till bostadsgårdens utformning och bidra till ett ökat engagemang och användande (Scannell & Gifford 2010). En platsanknytning kan även påverka attityd till förändringar på platsen, vilket kan innebära ett större motstånd när en plats ska förändras (Scannell & Gifford 2010; Gifford 2014). Om de boende till exempel har en stark anknytning till bostadsgården ökar deras benägenhet att skydda den (Scannell & Gifford 2013; Gifford 2014). Det beror dock på vilken typ av platsanknytning de boende har, social eller fysisk, om de har en social anknytning till gården har de sociala kvalitéerna större betydelse och måste beaktas. Respondenterna i enkätundersökningen visade på att det förekom mycket sociala aktiviteter på gården, vilket förmodligen innebär att det finns en social platsanknytning till gården. Det innebär att ängsmarken på gården inte bör ta för mycket av de sociala aktiviteternas utrymme i anspråk, om ängsmarken ska bli accepterad.

I flera tidigare genomförda studier (Hoyle et al. 2017a; Southon et al. 2017; Fischer et al. 2020) undersöktes allmänhetens attityder när det kommer till högt gräs och ängslik vegetation i den urbana miljön. Resultatet visade då att det fanns tydliga preferenser kopplat till kön och ålder, var man bor geografiskt, vad man har för kunskap om naturen och biologisk mångfald, samt hur ofta man använder gräsmattan för rekreation (Hoyle et al. 2017a; Southon et al. 2017; Fischer et al. 2020). I den här studiens enkätundersökning fanns det inga signifikanta kopplingar till dessa faktorer. Man kunde dock skönja en koppling mellan hur

stort intresse/kunskap man hade om biologisk mångfald/miljöfrågor och vilken grad av naturlighet man föredrar på bostadsgården.

Människor som har en relation till naturen har visat sig spendera mer tid i utemiljöer som parker och även bostadsgårdar (Lin et al. 2014; Southon et al. 2018). Dessa människor är även mer positiva när det kommer till naturlika och mer stökiga plantering och utemiljöer (Lin et al. 2014; Soga & Gaston 2016). Det finns även indikationer på detta i den här studien där respondenterna som svarat att de vistas ute i naturen ofta, även svarat att de är mer positiva till naturlika inslag och högt gräs.

Tidigare studier visar att människor som har en högre kunskap om biologisk mångfald är mer positiva till ytor som bidrar med livsmiljöer till organismer och är mer stökiga och naturlika (Zheng et al. 2011; Lin et al. 2014). Det verkar även finnas en acceptans till det mer vildvuxna, bland de som föredrar kortklippt gräsmatta, om det bidrar till biologisk mångfald. De blev mer positiva när det informerades om ytornas nytta (Zheng et al. 2011; Fischer et al. 2020). Denna koppling mellan kunskap och preferens, kan i någorlunda grad ses bland respondenterna i det här arbetet. I studien av Fischer et al. (2020) fick respondenterna information om biologisk mångfald, vilket skiftade inställningen till det höga gräset och de blev mer positiva (Fischer et al. 2020). Studien påpekar även att människor är överlag väldigt positiva till biologisk mångfald så länge vissa faktorer är uppmätta (Fischer et al. 2020). När detta prövades i enkäten bland de boende visade det sig att en stor del blev mer positiva när de fick information, en del var även osäkra och svarade kanske att det skulle skapa en mer positiv bild av förändringarna och ängsmarken.

Respondenterna föredrog överlag mer uppstyrd och välskött varianter av ängsmark och mycket blommande växter på bostadsgården, vilket även kan ses i Fischer et al. (2020) där ytor med tecken på mänsklig påverkan föredrogs framför de utan. Respondenterna som hade en oro för fästingar och andra skadedjur var mer negativa till det höga gräset och föredrog de ytor med uppklippta gångar eller ytorna med en viss del gräsmatta, något som även uppmärksammades i intervjuerna och stämmer in på resultat från tidigare forskning (Nassauer et al. 2009; Fischer et al. 2020).

När Zheng et al. (2011) studerade preferenserna för olika typer av grönytor nära hemmet bland studenter, blev det tydligt att människor föredrar en miljö som är naturlig men som också innehåller tydliga tecken på skötsel och prydlighet (Zheng et al. 2011). Man väljer dessutom ofta de estetiska värdena framför de ekologiska. Zheng et al. (2011) studien visar även på att de finns en negativ inställning till stockar och död ved i utemiljön, samt en tydlig preferens till kortklippta gräsytor och mycket blommor. Detta blev även tydligt i den här studien då respondenterna generellt inte var positiva till de mer naturliga lösningarna som presenterades för att gynna biologisk mångfald. Majoriteten

föredrog inte att ha gamla stubbar eller stockar på bostadsgården, även om det fanns några som var positiva till det som inslag.

Det finns en problematik kopplat till den negativitet som finns när det kommer till mer naturliga miljöer, som kan uppfattas som misskötta och stökiga. Oftast är det mer naturliga och stökigare inslagen viktiga för den biologiska mångfalden (Hoyle et al. 2017a). Vilket då skapar en konflikt mellan boendes åsikter och att gynna biologisk mångfald. Det finns dock olika metoder för att bemöta den negativa inställningen (Nassauer 1997; Novacek 2008; Hoyle et al. 2017a). Dessa metoder handlar om estetik, kompromisser och kommunikation, om att förstärka den mänskliga närvaron genom tydliga tecken på omsorg och att informera om vad syftet är (Novacek 2008; Zheng et al. 2011; Li & Nassauer 2020). Detta kan behövas som en övergångsmetod för att sakta vänja människor med mer naturliga och ekologiska miljöer (Zheng et al. 2011). Insektshotell och fågelholkar anses vara lösningar som visar mer på en mänsklig aktivitet och tecken på omsorg, till skillnad från död ved, lövhögar och blottad mark (Novacek 2008; Nassauer 2011; Frischie et al. 2021). Respondenterna visade sig dessutom vara mycket positiva till insektshotell och fågelholkar på sina bostadsgårdar. Genom att börja med att placera ut sådana strukturer kan man skapa en koppling till biologisk mångfald på ett visuellt stadie, utan att skapa för mycket missnöje.

Att arbeta med platsutveckling och platsanknytning kan även skapa en stark koppling till platsen och ett större engagemang (Friedmann 2010; Dempsey & Burton 2011). Det är då viktigt att observera, lyssna och fråga människorna som använder platsen för att förstå deras behov och önskningar (Friedmann 2010). Man behöver arbeta tillsammans med människorna för att skapa en plats värd att använda, sköta och skydda (Friedmann 2010; Dempsey & Burton 2011). I HSB Skånes fall kan kortsiktiga lösningar initialt vara effektivt för att skapa en starkare koppling till gården. Att förstärka betydelsefulla element, lyssna på vad som önskas på platsen anses betydelsefullt och att se till att skapa en plats tillsammans med de boende (Friedmann 2010).

Den urbana miljöns homogenitet kan även vara en bidragande faktor till den minskade förståelsen och uppskattningen för naturen (Turner et al. 2004; Lin et al. 2014). Eftersom ett mer homogent urbant landskap inte förmedlar naturens diversitet och kvalitet, minskar kanske människors förväntningar och kunskap av vad naturen är. Detta kan i sin tur försvaga relationen till naturen (Lin et al. 2014; Soga & Gaston 2016). Respondenterna i enkätundersökningen visade sig vara ute i naturen utanför stadsmiljön frekvent, vilket borde innebära att det finns en positiv attityd kopplad till naturen. En stor del respondenterna hade dessutom svarat att de hade en bra kunskap om naturen och miljön och att de var intresserade av att lära sig mer. Därför kan en kombination av kunskapsspridning och uppvisning av varierade miljöer vara ett bra tillvägagångssätt för att stärka relationen till naturen. Att föra naturen närmare människan, för att stärka

kopplingen till naturen föreslås det att omvandla de områden av grönyta i staden som är skapta för mänsklig aktivitet till mer naturliga ytor (Standish et al. 2013; Lin et al. 2014). Det bidrar inte bara till en bättre integration av natur i staden utan även till att göra naturen till en mer betydelsefull del av människors liv (Turner et al. 2004; Standish et al. 2013). Förutsatt att man tar både biologisk mångfald och människans preferenser i beaktande.

5.2. Hur bör arbetet med att etablera ängsmark på bostadsgårdar se ut och vilka faktorer bör tas i beaktande?

I resultatet från enkäten visar det sig att de boende har en del preferenser för vad bostadsgården ska bidra med. När det kommer till sociala funktioner är det viktigt att bostadsgården möjliggör för olika sociala aktiviteter, såsom lek, träffa grannar och att grilla. Respondenterna efterfrågade även element som sittplatser, grillplats och belysning på gården, för att möjliggöra dessa aktiviteter. Att bostadsgården har utrymme för aktivitet var viktigt och det fanns en oro att det skulle försvinna i samband med etableringen av ängsmark. När det kommer till utseende fanns även där preferenser hos respondenterna. Respondenterna lyfte även att de föredrog tydliga tecken på omsorg när det kommer till ängsmark och högt gräs – såsom uppklippta gångar, fågelholkar, insekshotell och mycket blommor. Mer naturliga lösningar var inte lika föredragna, som till exempel gamla stubbar, stenhögar och högar av kvistar och löv och bör kanske därför undvikas i ett initialt skede.

I intervju svaren framgick det att det är viktigt att ta reda på platsens användningsområde innan man förändrar ytan för att inte förlora sociala värden och därigenom minska risken för klagomål. Även blomning och att ytan är estetiskt tilltalande påpekades som viktigt för att minska missnöjet med ytan. Blomning under hela säsongen ansågs även viktigt både för det estetiska värdet och för pollinerande insekter. Klippta gångar och tydliga tecken på syfte och omsorg lyftes, liksom i enkätsvaren, även i intervjuerna fram som viktigt. Det finns alltså en del faktorer att beakta på när det kommer till utformning, för att inte skapa ett missnöje bland de boende. Det är väsentligt att ta de boendes åsikter i beaktande och att utgå från deras användning av gården.

Om man utgår från de rollerna som en bostadsgård innehar (Kristensson 2007), handlar det om vad bostadsgården bör möjliggöra för att skapa ett så trivsamt och användarvänligt uterum som möjligt. Bostadsgården bör möjliggöra för vanligare aktiviteter som ofta förknippas med den privata trädgården, exempelvis att sola, grilla och umgås med familj och vänner (Kristensson 2007). Detta är något som enkätstudien indikerade på var möjligt på bostadsgårdarna i dagsläget, men kan förstärkas ytterligare.

Vanligt förekommande är att barn är de som utnyttjar innergården mest frekvent, i vuxnas sällskap och själva (Berglund & Jergeby 1998; Kristensson 2007; Jansson & Persson 2010). Bostadsgården har en betydande roll för barnfamiljer (Kristensson 2007), vilket även framkommer i enkäten. Utformningen av miljön påverkar hur barnen använder den och det är därför viktigt att tänka på vid utformningen av bostadsgården (Berglund & Jergeby 1998; Jansson & Persson 2010), något som respondenterna även påpekar i enkäten. Enligt tidigare forskning har den naturliga miljön och vegetation en hög betydelse i barns lekar och naturlig vegetation är ofta att föredra (Jansson & Persson 2010). En kombination av lekplats och naturlig miljö skapar möjligheter till varierad och fantasifull lek, men gynnar även fler användare (Jansson & Persson 2010). Eftersom det framkom i enkätundersökningen att det fanns en oro för att det blir minskat utrymme för aktiviteter, kan det vara värt att påpeka att en variation generellt ökar barnens lekmöjligheter. Men det är även viktigt att i sammanhanget ta reda på användarbehoven och den lokala kontexten när ängsmarksytorna ska planeras (Jansson & Persson 2010).

I en undersökning som Berglund & Jergeby (1998) genomfört vill boende som använder bostadsgården inte uppfattas som lata och oengagerade. Därför ser man ofta till att ha något att göra när man är ute på gården, läsa en bok eller fixa med skötsel. Skötsel var dessutom den vanligaste sysslan för pensionärer på gården (Berglund och Jergeby 1998), vilket inte stämde överens med respondenternas svar i denna studie. Dock fanns inte skötsel med som förvalt svarsalternativ, vilket kan ha påverkat att respondenterna inte svarade det, även om de själva kunde skrivit det i fritextsvaret. Detta kan även bero på att studien Berglund & Jergeby (1998) utfört även inkluderat bostadsrättsföreningar, till skillnad från den här studien som enbart gäller tre av HSB Skånes hyresfastigheter. Det kan även ha skett en förändring när det kommer till skötsel på entreprenad som förmodligen blivit vanligare (Persson et al. 2017). Deltagande i form av skötsel kan skapa en större tillhörighet till gården och ger de boende en mer personlig koppling till gården (Berglund & Jergeby 1998; Dempsey & Burton 2011). På så sätt kan det skapas en bättre anknytning till platsen och förändra attityden (Scannell & Gifford 2013).

Den sociala aspekten är viktig att beakta, då bostadsgården är en viktig mötesplats för människor (Kristensson 2007; Castell 2010). Det är därför viktigt att fortsätta skapa möjligheten för möten när man ändrar utformningen på gården. Nästan hälften av respondenterna ansåg att träffa grannar var en viktig roll för bostadsgården. Att ha bra kontakt med sina grannar skapar dessutom en trygghet och identitet som bidrar till ett ökat engagemang kopplat till bostadsmiljön (Kristensson 2007; Castell 2010).

Eftersom bostadsgården ofta är den närmsta grönyta som den urbana människan har är den viktig att ta hand om (Soga & Gaston 2016). Inte bara för

att den ska vara en bra miljö att vistas i, utan för att den ofta är den natur som de boende ser utifrån fönstret. Utsikten från bostaden har stor betydelse både vid val av bostad och för boende (Kristensson 2007). Genom respondenternas svar kan det tolkas att utseendet av bostadsgården har stor betydelse, där flera av respondenterna önskar sig mycket blommande växter och buskage som de kan beskåda. Detta är därför viktigt att tänka på när det kommer till etableringen av äng. De boende ska titta på den här platsen varje dag och den behöver på något sätt ha de kvalitéer som efterfrågas. Detta påpekas även i intervjuerna, där det visats sig att människor är mycket mer accepterande när det kommer till ytor med mycket blommor. Detta är både viktigt för acceptansen och för den biologiska mångfalden, eftersom det behövs mycket blommor under hela säsongen för att gynna pollinerande insekter. Att lyssna på deras synpunkter är därför viktigt (Novacek 2008). Respondenterna i enkätundersökningen önskade sig sittplatser både för kontemplation och för sociala aktiviteter som grillning och picknick, något som kan vara enkelt att tillgodose och dessutom skapa en plats och rumslighet till ängen (Nassauer 1995; Friedmann 2010; Gehl 2011). I arbetet med att skapa en naturlig miljö i ett väldigt uppstyrt landskap som den urbana miljön, är det även en bra ide att jobba med olika tecken på omsorg (Nassauer 1995; Southon et al. 2018; Li & Nassauer 2020). I enkätundersökningen har respondenternas svar visat på att det finns en preferens för ytor som har uppklippta gångar eller kanter, något som styr upp den annars ganska vilda karaktären som högt gräs och ängsmark kan ha.

De olika gårdarna i det här projektet ser olika ut både till utformning och storlek vilket gör det svårt att ge lämpliga lösningar som passar alla gårdarna och boende. De lösningar och förslag som presenteras utifrån litteraturen kanske inte kan möta alla boende och passa alla bostadsgårdar men bör ses som inspiration och vägledning. Den viktigaste kontentan är att det är viktigt att ta in de boendes åsikter i utformningen och att skapa rummet för dem (Novacek 2008; Castell 2010; Colding et al. 2022).

5.3. Hur bör arbetet med biologisk mångfald och ängsmark kommuniceras och de boendes roll i insatserna se ut?

Respondenternas svar i enkäten på hur de vill få information kring projektet tyder på att det finns ett stort intresse för vad som sker på deras bostadsgård. Majoriteten av respondenterna ville ha information om och varför förändringar ska ske. En stor del ville också ha information kring hur de själva kunde delta i utformning och skötsel. Det fanns ett stort intresse av att lära sig mer om biologisk mångfald och att information kring miljön och biologisk mångfald

skulle skapa en mer positiv inställning till ängsmarken. De boende hade även en mängd åsikter och förslag på vad de skulle vilja ha på gården, vilket kan tolkas som att de bryr sig och vill tycka till om sin närmiljö.

Det anses vara bra att vara proaktiv med information och att även att utreda ytornas användningsområde innan etablering (Novacek 2008; Olausson 2009). Vilket även påpekas av intervjupersonerna, vikten av att informera, i förebyggande syfte, i flera olika kanaler, sociala medier, hemsida och med skyltning anses bra för att förbereda människor på förändringen och minska eventuella klagomål. Vidare påpekas det av Malmö stad att mycket handlar om kunskap och att det är bra att informera om att även stökiga ytor med ogräs och nässlor, och andra värdväxter, är viktiga för biologisk mångfald.

Det har inte förts dialog med allmänheten och hyresgäster i någon stor utsträckning uppger intervjupersonerna, men i Linköpings kommun anordnades några guidningar på vissa ängar för att informera om ängarna. Malmö stad planerar att genomföra ett samarbete med skola och förskola för att väcka ett intresse för naturen och sprida kunskap om biologisk mångfald. HSB Skånes arbete med att skapa ängar på bostadsgårdar kan ses som ett sätt att föra naturen närmare de boende och genom att göra det skapa en bättre förståelse för den biologiska mångfalden (Standish et al. 2013; Soga & Gaston 2016). Detta är något som förslagsvis kan utvecklas och genomföras i större utsträckning.

Information och kunskap kan som tidigare nämnt förändra människors preferenser till att acceptera det mer stökiga och naturliga i en urban miljö (Novacek 2008; Olausson 2009; Gifford 2014). Något som dock ifrågasätts i Buijs et al. (2018) är att det inte enbart räcker att mata på med information, utan den måste anpassas till målgruppen. Där man tar med erfarenheter, personliga och kulturella värderingar (Buijs et al. 2008). Men att informera och höja kunskapen kring biologisk mångfald, naturen och miljön är bra steg på vägen för att förändra människors attityd, minska klagomål och öka acceptansen (Novacek 2008; Niemiller et al. 2021). Det bidrar även till att bemöta de problem som uppmärksammas i litteraturen, att den urbana människan förlorar kontakten med naturen, vi saknar kunskap om den biologiska mångfalden och naturens betydelse (Turner et al. 2004; Miller 2005; Lin et al. 2014). Detta leder till att vi inte värdesätter naturen på ett tillräckligt bra sätt och kan anses som en av orsakerna till att bevarandet av naturen och biologisk mångfald inte fungerar eller fortskrider (Turner et al. 2004; Miller 2005; Niemiller et al. 2021). En av anledningarna till detta är att man inte lyckats kommunicera ut betydelsen och relevansen av vad underverket biologisk mångfald är (Novacek 2008; Knowlton 2017). Oftast fokuserar man på problem och kommunicerar ut det, i stället för att förklara och kommunicera betydelsen av biologisk mångfald (Novacek 2008; Knowlton 2017). Att enbart kommunicera ut förlusten av biologisk mångfald kan i stället ha en negativ effekt då det inte anses vara en bra motivator (Miller 2005; Soga &

Gaston 2016; Knowlton 2017). Detta är en faktor att ta i beaktande när det kommer till kommunikation om projektet. Eftersom respondenterna svarat att de skulle, i viss mån, bli mer positiva till biologisk mångfald och ängsmark om de fick information om fördelarna kan det vara nödvändigt att informera om till exempel arter som kan hittas på den nya ängsmarken. Men även sätta ängsmarken i en större kontext, där man redogör för helhetsbilden och helhetsnyttan av grönstruktur och ekosystem (Soga & Gaston 2016). Att försöka fokusera på det positiva och informativa för att öka förståelsen och intresset anse vara effektivt (Novacek 2008; Frischie et al. 2021; Niemiller et al. 2021).

För att kunna sprida information och kunskap kan det vara lämpligt att, i stället för att sätta upp en massa skyltar på bostadsgården, skapa någon form av hemsida kopplat till arbetet med biologisk mångfald, där de boende kan ta del av utökad information. Det bör utöver kunskapsspridning på en hemsida, arbetas med dialog, fysiska träffar och lärandemoment i den gröna miljö för att stärka kopplingen till naturen (Novacek 2008; van Heezik et al. 2012; Soga & Gaston 2016).

Genom att ändra sättet man kommunicerar på, från en envägskommunikation till en tvåvägskommunikation, där de boende får bidra med synpunkter, observationer och data om biologisk mångfald kan sedan leda förändrade attityder och en högre acceptans av högt gräs och ängsmark (van Heezik et al. 2012). Att ändra någons attityd och beteende är det sista steget, dessförinnan måste man skapa en personlig koppling, förändra normen och öka kunskapen (Novacek 2008; van Heezik et al. 2012; Ritter 2013). Att använda sig av uppskattning baserat på kunskap är ett effektivt sätt att undvika missnöje och besvikelse (Nassauer 1997). Utbildning och bra kommunikation skulle därför kunna öka de boendes kunskap och på så sätt förändra deras preferenser.

Förutom att informera, föra människor närmare naturen och föra dialog, kan det även vara bra strategi för HSB Skåne att inkludera boende i arbetet med gården. Delaktighet har, som tidigare nämnt, visat sig öka både förståelsen och bidrar till skapa en platsanknytning och stolthet (Stokes 2006; Castell 2010; Scannell & Gifford 2013). Det gäller då att fokusera på att skapa ett samarbete mellan olika grupper som påverkar eller påverkas av projektet (Jansen 2019). Att inkludera boende i processen, både innan i gestaltning och i fortsatt förvaltning, kan höja ett projekts hållbarhet (Castell 2010; Mathers et al. 2015; Mattijssen et al. 2017). Deltagandeprocessen bör anpassas efter de inblandade för att uppnå bästa resultat (Buono et al. 2012; Jansen 2019).

Denna studie visade att det finns ett intresse bland respondenterna att delta i utformningen av gården och att det kanske till och med skulle öka deras användande av gården. Det finns därför incitament för HSB Skåne att starta någon form av deltagandeprocess i ängsprojekten. En viktig metod av deltagande som kan gynna den biologiska mångfalden och de boende skulle kunna vara att

fokusera på deltagandeprocesser som inkluderar lärande och skötsel, och framför allt riktar sig till barn (Farmer et al. 2007; Cheng & Monroe 2012). Det kan inkludera både barnen som bor i fastigheterna och närliggande skolor eller förskolor. Likt hur Malmö stad planerar att inkludera skolor och förskolor i deras ängsprojekt. Det är viktigt att koppla samman barn med naturen, både när det gäller kunskap och vistelse (Farmer et al. 2007; Cheng & Monroe 2012; Špur et al. 2019). Det betyder inte att alla barn behöver delta men det är bra om det finns en möjlighet (Stokes 2006). Aktiviteter som kan vara lämpliga är byggandet av insekshotell, inventeringar och identifiering av arter som finns i ängsmarken (Novacek 2008; Frischie et al. 2021). Genom att involvera barn i det viktiga som flora och fauna är, ökar chanserna till att de kommer att upptäcka värdet och uppskatta det (Stokes 2006).

Det går även att ta det ett steg längre och använda sig av medborgarforskning, *citizen science*, för att verkligen göra folk delaktiga i forskningen och dessutom använda sig av resultaten på ett konstruktivt sätt. Medborgarforskning är en metod för att integrera allmänheten i vetenskaplig datainsamling (Cooper et al. 2007; Schuttler et al. 2018). Det har tidigare använts mycket inom bevarande av naturområden men är relativt nytt i den urbana miljön och i bostadsområden (Schuttler et al. 2018). Det finns därför inte mycket kunskap om potentialen kopplat till bevarande av biologisk mångfald i den urbana miljön, men det har tidigare visat sig effektivt när det kommer till naturområden (Cooper et al. 2007; Schuttler et al. 2018). Eftersom urbaniseringen fortsätter att öka behövs det mer forskning kring de bevarande åtgärder som görs i staden och vilken påverkan de har (Schuttler et al. 2018). Genom att involvera boende i medborgarforskning skulle man kunna skapa en starkare koppling mellan boende, vetenskap, naturen och biologisk mångfald (Cooper et al. 2007; Novacek 2008; Schuttler et al. 2018). I HSB Skånes fall skulle utökade samarbeten med universitet kunna bidra till en legitimitet och prestige kopplat till arbetet med biologisk mångfald. Det kan även bidra till att projekten utvärderas i högre grad, vilket är viktigt för verkligen vara säker på huruvida projektet uppnår målen.

6. Slutsats

För att bemöta konsekvenserna av urbaniseringen; minskad biologisk mångfald, fragmentering och förlorad kontakt till naturen, anses en omvandling av de homogena gräsyrtorna till en mer artrik ängsmark som en lämplig åtgärd.

HSB Skånes arbete med att gynna biologisk mångfald genom att etablera ängsmark på sina bostadsgårdar, förväntades leda till missnöje och en upplevd misskötsel av ytan bland de boende. Det förväntades att de boende skulle ha, i viss grad, en negativ attityd till projektet. Resultatet från den här studien visade dock på att de fanns en övervägande positiv inställning till att etablera ängsmark på gården och det visade sig viktigt att ta vissa faktorer i beaktande.

Arbetet med att etablera ängsmark på bostadsgårdar bör först och främst ta hänsyn till hur ytan används i dagsläget. Detta kan ske genom dialog, enkätundersökningar och observationer. Det framkom i enkätundersökningen att det fanns en oro att utrymmet för olika aktiviteter skulle försvinna, vilket belyser vikten av att etablera ängsmark så att den inte tar ytor för aktivitet i anspråk för att undvika missnöje och klagomål.

Utöver att hitta rätt plats för ängsmarken var det vissa estetiska inslag som fördrogs av respondenterna och som även påverkar inställningen till mer naturliga ytor. En majoritet föredrog tecken på omsorg i den annars naturliga ängsmarken. Att klippa upp gångar och kanter ansågs viktigt för att visa på att det är en planerad åtgärd. Andra inslag som till exempel fågelholkar, insekshotell, blommor och sittplatser ansågs betydande för att öka acceptansen på ytan. Mer naturliga lösningar som till exempel gamla stubbar, stenhögar och högar av kvistar och löv var inte lika föredragna.

Den sociala aspekten är viktig att beakta, då bostadsgården är en viktig mötesplats. Förändringen av bostadsgården måste fortsätta skapa möjligheter för möten. En bra kontakt med sina grannar innebär en ökad trygghet och ett ökat engagemang bland de boende. För att ytterligare öka engagemanget och användandet av bostadsgården kan det vara bra att involvera boende i någon form av deltagandeprocess. Detta kan både bidra till en ökad platsanknytning och stärka kontakten till naturen. Genom att inkludera boende i processen, både innan i gestaltning och i fortsatt förvaltning, kan HSB Skåne höja projektets hållbarhet både socialt, ekonomiskt och längden ekologiskt. En deltagandeprocess kan innefatta till exempel skötsel, utformning och/eller lärande. Det gäller då att

fokusera på att skapa ett samarbete mellan olika grupper som påverkar eller påverkas av projektet och eftersom deltagandeprocesser kan se ut på flera olika sätt och implementeras vid olika tidpunkter i processen, bör formen anpassas efter de inblandade. Denna studie visade dessutom att det finns ett intresse bland respondenterna att delta i utformningen av gården och att det kanske till och med skulle öka deras användande av gården.

Eftersom respondenterna svarat att de skulle, i viss mån, bli mer positiva till biologisk mångfald och ängsmark om de fick information om fördelarna kan det vara nödvändigt att utforma en bra kommunikationsstrategi. Att vara proaktiv genom att informera i god tid, ta reda på de boendes preferenser och attityd, och att anpassa arbetet därefter, kan leda till en högre acceptans av förändringarna. Det bör användas en tvåvägskommunikation, där de boende får bidra med synpunkter och kommunicera sina önskemål. Att informera och utbilda om biologisk mångfald, naturen och miljön är en viktig del i att förändra människors attityd, minska klagomål och öka acceptansen. Det bör även försökas fokuseras på det positiva och informativa för att öka förståelsen och intresset, eftersom enbart kommunikation om förlusten av biologisk mångfald i stället kan ha en negativ effekt då det inte anses vara en bra motivator.

Att förändra någons attityd och beteende anses svårt och det är flera bakomliggande faktorer som spelar in. Innan man kan förändra och påverka någons attityd bör en personlig koppling skapas till platsen, normen förändras och kunskapen öka. Utbildning, deltagande och bra kommunikation skulle kunna öka de boendes kunskap, platsanknytning och även deras inställning till ängsmark på bostadsgården.

Resultatet från enkätundersökningen bör ses som en indikation på de boendes inställning till ängsmark och preferenser för bostadsgården. Det krävs dock mer omfattande och djupgående studier för att få en bättre representation av boendes attityder till ängsmark och högt gräs, samt erfarenheter och kommunikation. Det hade även varit upplysande att ha utökade dialoger och intervjuer med fler boende. Resultatet från de tre intervjuerna gav en insyn i arbetet med ängsmark i urban miljö och processen bakom, men det hade varit värdefullt att dyka djupare in i de synpunkter som inkommit, deltagandeprocesser och hur projekten utvärderas. Det behövs även fler intervjuer för att bidra med ett representativt underlag. I framtida forskning hade det även varit intressant att utreda det urbana ängsmarkernas framtid och framtida förvaltning, samt utvärdera den urbana ängens faktiska påverkan på biologisk mångfald och människans välmående.

Tack

Jag vill rikta ett tack till alla som hjälpt till i arbetet. Tack till min handledare Mats Gyllin, som lett mig in på rätt spår och bidragit med sina synpunkter. Tack till HSB Skåne som gett mig en insyn i deras arbete och projekt, låtit mig delta i deras möten och hjälpte till med utskicket av enkäten, vilket har varit av stor betydelse för studiens genomförande. Tack även till Helena Ensegård och Sustainalink som valde ut mig och kopplade samman mig med HSB Skåne. Jag vill även tacka de som ställde upp på intervjuer och även alla boende som svarade på enkäten. Tack till min familj och vänner som funnits där för mig under arbetets gång och sist men inte minst ett stort tack till min fantastiska sambo Karin för hennes genomläsning och otroliga stöd.

Referenser

- Aronson, M.F., Lepczyk, C.A., Evans, K.L., Goddard, M.A., Lerman, S.B., MacIvor, J.S., Nilon, C.H. & Vargo, T. (2017). Biodiversity in the city: key challenges for urban green space management. *Frontiers in Ecology and the Environment*, 15 (4), 189–196. <https://doi.org/10.1002/fee.1480>
- Berglund, U. & Jergeby, U. (1998). *Stadsrum - människorum: att planera för livet mellan husen*. Stockholm: Byggforskningsrådet. (T / Byggforskningsrådet, 1998:8)
- Bertoncini, A., Machon, N., Pavoine, S. & Muratet, A. (2012). Local gardening practices shape urban lawn floristic communities. *Landscape and Urban Planning*, 105, 53–61. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2011.11.017>
- Botzat, A., Fischer, L.K. & Kowarik, I. (2016). Unexploited opportunities in understanding liveable and biodiverse cities. A review on urban biodiversity perception and valuation. *Global Environmental Change*, 39, 220–233. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2016.04.008>
- Boverket (2020). *Ekosystemtjänster ger attraktiva och hållbara städer*. Boverket. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/ekosystemtjanster/naturen/attraktivt/> [2022-04-12]
- Buijs, A.E., Fischer, A., Rink, D. & Young, J.C. (2008). Looking beyond superficial knowledge gaps: Understanding public representations of biodiversity. *International Journal of Biodiversity Science & Management*, 4 (2), 65–80. <https://doi.org/10.3843/Biodiv.4.2:1>
- Buono, F., Padiaditi, K. & Carsjens, G.J. (2012). Local Community Participation in Italian National Parks Management: Theory versus Practice. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 14 (2), 189–208. <https://doi.org/10.1080/1523908X.2012.683937>
- Cameron, R.W.F., Blanuša, T., Taylor, J.E., Salisbury, A., Halstead, A.J., Henricot, B. & Thompson, K. (2012). The domestic garden – Its contribution to urban green infrastructure. *Urban Forestry & Urban Greening*, 11 (2), 129–137. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2012.01.002>
- Castell, P. (2009). Collective gardening as a coping strategy for residents in deprived neighbourhoods: a literature review.
- Castell, P. (2010). *Managing yards and togetherness : living conditions and social robustness through tenant involvement in open space management*. Göteborg: Chalmers University of Technology.
- Chawla, L. (2009). Growing up green: Becoming an agent of care for the natural world. *The Journal of Developmental Processes*, 4 (1), 6–23
- Cheng, J.C.-H. & Monroe, M.C. (2012). Connection to Nature: Children's Affective Attitude Toward Nature. *Environment and Behavior*, 44 (1), 31–49. <https://doi.org/10.1177/0013916510385082>
- Chollet, S., Brabant, C., Tessier, S. & Jung, V. (2018). From urban lawns to urban meadows: Reduction of mowing frequency increases plant taxonomic, functional and phylogenetic diversity. *Landscape and Urban Planning*, 180, 121–124. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2018.08.009>

- Colding, J., Barthel, S., Ljung, R., Eriksson, F. & Sjöberg, S. (2022). Urban Commons and Collective Action to Address Climate Change. *Social Inclusion*, 10 (1), 103–114
- Colding, J., Gren, Å. & Barthel, S. (2020). The Incremental Demise of Urban Green Spaces. *Land*, 9 (5), 162. <https://doi.org/10.3390/land9050162>
- Cooper, C.B., Dickinson, J., Phillips, T. & Bonney, R. (2007). Citizen Science as a Tool for Conservation in Residential Ecosystems. *Ecology and Society*, 12 (2). <https://www.jstor.org/stable/26267884> [2022-03-31]
- Dempsey, N. & Burton, M. (2011). Defining place-keeping: The long-term management of public spaces. *Urban Forestry & Urban Greening - URBAN FOR URBAN GREEN*, 11. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2011.09.005>
- Denscombe, M. (2018). Forskningshandboken (4, rev. och uppdaterade uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur,
- Douglas, O., Lennon, M. & Scott, M. (2017). Green space benefits for health and well-being: A life-course approach for urban planning, design and management. *Cities*, 66, 53–62. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2017.03.011>
- Dunnett, N. & Hitchmough, J. (2008). *The dynamic landscape design, ecology and management of naturalistic urban planting*. London: Taylor & Francis. <http://www.vlebooks.com/vleweb/product/openreader?id=none&isbn=9780203402870> [2022-03-22]
- Ejlertsson, G. (2014). *Enkäten i praktiken : en handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Elmqvist, T., Setälä, H., Handel, S., van der Ploeg, S., Aronson, J., Blignaut, J., Gómez-Baggethun, E., Nowak, D., Kronenberg, J. & de Groot, R. (2015). Benefits of restoring ecosystem services in urban areas. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 14, 101–108. <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2015.05.001>
- Farmer, J., Knapp, D. & Benton, G.M. (2007). An Elementary School Environmental Education Field Trip: Long-Term Effects on Ecological and Environmental Knowledge and Attitude Development. *The Journal of Environmental Education*, 38 (3), 33–42. <https://doi.org/10.3200/JOEE.38.3.33-42>
- Fischer, L.K., Neuenkamp, L., Lampinen, J., Tuomi, M., Alday, J.G., Bucharova, A., Cancellieri, L., Casado-Arzuaga, I., Čeplová, N., Cerveró, L., Deák, B., Eriksson, O., Fellowes, M.D.E., Fernández de Manuel, B., Filibeck, G., González-Guzmán, A., Hinojosa, M.B., Kowarik, I., Lumbierres, B., Miguel, A., Pardo, R., Pons, X., Rodríguez-García, E., Schröder, R., Gaia Sperandii, M., Unterweger, P., Valkó, O., Vázquez, V. & Klaus, V.H. (2020). Public attitudes toward biodiversity-friendly greenspace management in Europe. *Conservation Letters*, 13 (4), e12718. <https://doi.org/10.1111/conl.12718>
- Friedmann, J. (2010). Place and Place-Making in Cities: A Global Perspective. *Planning Theory & Practice*, 11 (2), 149–165. <https://doi.org/10.1080/14649351003759573>
- Frischie, S., Code, A., Shepherd, M., Black, S., Hoyle, S., Selvaggio, S., Laws, A., Dunham, R. & Vaughan, M. (2021). Pollinator-Friendly Parks. 49
- Fuller, R.A., Irvine, K.N., Devine-Wright, P., Warren, P.H. & Gaston, K.J. (2007). Psychological benefits of greenspace increase with biodiversity. *Biology Letters*, 3 (4), 390–394. <https://doi.org/10.1098/rsbl.2007.0149>
- Gehl, J. (2011). *Life between buildings : using public space*. Washington, DC: Island Press.

- Gifford, R. (2014). Environmental Psychology Matters. *Annual Review of Psychology*, 65 (1), 541–579. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010213-115048>
- Gobster, P.H., Nassauer, J.I., Daniel, T.C. & Fry, G. (2007). The shared landscape: what does aesthetics have to do with ecology? *Landscape Ecology*, 22 (7), 959–972. <https://doi.org/10.1007/s10980-007-9110-x>
- van Heezik, Y., Dickinson, K. & Freeman, C. (2012). Closing the Gap: Communicating to Change Gardening Practices in Support of Native Biodiversity in Urban Private Gardens. *Ecology and Society*, 17 (1). <https://doi.org/10.5751/ES-04712-170134>
- Hoyle, H., Hitchmough, J. & Jorgensen, A. (2017a). All about the ‘wow factor’? The relationships between aesthetics, restorative effect and perceived biodiversity in designed urban planting. *Landscape and Urban Planning*, 164, 109–123. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2017.03.011>
- Hoyle, H., Jorgensen, A., Warren, P., Dunnett, N. & Evans, K. (2017b). “Not in their front yard” The opportunities and challenges of introducing perennial urban meadows: A local authority stakeholder perspective. *Urban Forestry & Urban Greening*, 25, 139–149. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2017.05.009>
- Ignatieva, M. (2017). *Alternativ till gräsmatta i Sverige - från teori till praktik*. Uppsala. <https://pub.epsilon.slu.se/14520/> [2022-02-02]
- Ignatieva, M. & Ahrné, K. (2013). Biodiverse green infrastructure for the 21st century: from “green desert” of lawns to biophilic cities. *Journal of Architecture and Urbanism*, 37 (1), 1–9. <https://doi.org/10.3846/20297955.2013.786284>
- Ignatieva, M., Ahrné, K., Wissman, J., Eriksson, T., Tidåker, P., Hedblom, M., Kätterer, T., Marstorp, H., Berg, P., Eriksson, T. & Bengtsson, J. (2015). Lawn as a cultural and ecological phenomenon: A conceptual framework for transdisciplinary research. *Urban Forestry & Urban Greening*, 14 (2), 383–387. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2015.04.003>
- Ignatieva, M., Eriksson, F., Eriksson, T., Berg, P. & Hedblom, M. (2017). The lawn as a social and cultural phenomenon in Sweden. *Urban Forestry & Urban Greening*, 21, 213–223. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2016.12.006>
- Ignatieva, M., Florgård, C. & Lundin, K. (2018). History and etymological roots, European parallels and future alternative pathways. 22
- Ignatieva, M., Haase, D., Dushkova, D. & Haase, A. (2020). Lawns in Cities: From a Globalised Urban Green Space Phenomenon to Sustainable Nature-Based Solutions. *Land*, 9 (3), 73. <https://doi.org/10.3390/land9030073>
- Ignatieva, M. & Hedblom, M. (2018). An alternative urban green carpet. *Science*, 362 (6411), 148–149. <https://doi.org/10.1126/science.aau6974>
- Ives, C.D. & Kendal, D. (2014). The role of social values in the management of ecological systems. *Journal of Environmental Management*, 144, 67–72. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2014.05.013>
- Jansen, A. (2019). How to communicate change: communication between municipalities and community gardens. 48
- Jansson, M. & Persson, B. (2010). Playground planning and management: An evaluation of standard-influenced provision through user needs. *Urban Forestry & Urban Greening*, 9 (1), 33–42. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2009.10.003>
- Kaplan, R. (2001). The Nature of the View from Home: Psychological Benefits. *Environment and Behavior*, 33 (4), 507–542. <https://doi.org/10.1177/00139160121973115>
- Kaplan, R. & Kaplan, S. (1989). *The Experience of Nature: A Psychological Perspective*. CUP Archive.

- Knowlton, N. (2017). Doom and gloom won't save the world. *Nature*, 544 (7650), 271–271. <https://doi.org/10.1038/544271a>
- Kristensson, E. (2007). *BOSTADSGÅRDEN vardagsrum lekplats mötesplats och utsikt*. Stockholm: Formas.
- Lavrakas, P. (2008). Encyclopedia of Survey Research Methods. <https://doi.org/10.4135/9781412963947>
- Lennartsson, T. & Westin, A. (2019). *ängar och slätter historia, ekologi, natur- och kulturmiljövård*. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:raa:diva-5938> [2022-01-26]
- Li, J. & Nassauer, J.I. (2020). Cues to care: A systematic analytical review. *Landscape and Urban Planning*, 201, 103821. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2020.103821>
- Lin, B.B., Fuller, R.A., Bush, R., Gaston, K.J. & Shanahan, D.F. (2014). Opportunity or Orientation? Who Uses Urban Parks and Why. *PLOS ONE*, 9 (1), e87422. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0087422>
- Mathers, A., Dempsey, N. & Frøik Molin, J. (2015). Place-keeping in action: Evaluating the capacity of green space partnerships in England. *Landscape and Urban Planning*, 139, 126–136. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2015.03.004>
- Mattijssen, T.J.M., van der Jagt, A.P.N., Buijs, A.E., Elands, B.H.M., Erlwein, S. & Laforteza, R. (2017). The long-term prospects of citizens managing urban green space: From place making to place-keeping? *Urban Forestry & Urban Greening*, 26, 78–84. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2017.05.015>
- McKinney, M. (2006). McKinney, M. L. Urbanization as a major cause of biotic homogenization. *Biological Conservation*, 127, 247–260. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2005.09.005>
- Miller, J.R. (2005). Biodiversity conservation and the extinction of experience. *Trends in Ecology & Evolution*, 20 (8), 430–434. <https://doi.org/10.1016/j.tree.2005.05.013>
- Mårtensson, L.-M. (2017). Methods of establishing species-rich meadow biotopes in urban areas. *Ecological Engineering*, 103, 134–140. <https://doi.org/10.1016/j.ecoleng.2017.03.016>
- Nassauer, J.I. (1995). Messy Ecosystems, Orderly Frames. *Landscape Journal*, 14 (2), 161–170. <https://doi.org/10.3368/lj.14.2.161>
- Nassauer, J.I. (1997). *Cultural Sustainability: Aligning Aesthetics and Ecology*. Island Press. <http://deepblue.lib.umich.edu/handle/2027.42/49350> [2022-04-12]
- Nassauer, J.I. (2011). Care and stewardship: From home to planet. *Landscape and Urban Planning*, 100 (4), 321–323. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2011.02.022>
- Nassauer, J.I., Wang, Z. & Dayrell, E. (2009). What will the neighbors think? Cultural norms and ecological design. *Landscape and Urban Planning*, 92 (3), 282–292. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2009.05.010>
- Nassauer, J.I., Webster, N.J., Sampson, N. & Li, J. (2021). Care and safety in neighborhood preferences for vacant lot greenspace in legacy cities. *Landscape and Urban Planning*, 214, 104156. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2021.104156>
- Naturskyddsföreningen (2019). Ängar. https://old.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/angar_faktablad_2019.pdf
- Niemiller, K.D.K., Davis, M.A. & Niemiller, M.L. (2021). Addressing 'biodiversity naivety' through project-based learning using iNaturalist. *Journal for Nature Conservation*, 64, 126070. <https://doi.org/10.1016/j.jnc.2021.126070>

- Norton, B.A., Bending, G.D., Clark, R., Corstanje, R., Dunnett, N., Evans, K.L., Grafius, D.R., Gravestock, E., Grice, S.M., Harris, J.A., Hilton, S., Hoyle, H., Lim, E., Mercer, T.G., Pawlett, M., Pescott, O.L., Richards, J.P., Southon, G.E. & Warren, P.H. (2019). Urban meadows as an alternative to short mown grassland: effects of composition and height on biodiversity. *Ecological Applications*, 29 (6), e01946. <https://doi.org/10.1002/eap.1946>
- Novacek, M.J. (2008). Engaging the public in biodiversity issues. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, <https://doi.org/10.1073/pnas.0802599105>
- Ode Sang, Å., Knez, I., Gunnarsson, B. & Hedblom, M. (2016). The effects of naturalness, gender, and age on how urban green space is perceived and used. *Urban Forestry & Urban Greening*, 18, 268–276. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2016.06.008>
- Olausson, V. (2009). *Grön kommunikation : hur du bygger värde för varumärket och världen*. Malmö: Liber.
- Persson, A. (2016). *Frågor och svar : om frågekonstruktion i enkät- och intervjuundersökningar*. Stockholm: Statistiska centralbyrån (SCB).
- Persson, A.S., Ekroos, J., Olsson, P. & Smith, H.G. (2020). Wild bees and hoverflies respond differently to urbanisation, human population density and urban form. *Landscape and Urban Planning*, 204, 103901. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2020.103901>
- Persson, A.S. & Smith, H.G. (2014). *Biologisk mångfald i urbana miljöer: förutsättningar, fördelar och förvaltning*. Lund: Centrum för miljö- och klimatforskning, Lunds universitet.
- Persson, B., Lindholm, C., Sunding, A., Kristoffersson, A. & Delshammar, T. (2017). Sveriges lantbruksuniversitet Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap. 77
- Plano Clark, V.L. & Ivankova, N.V. (2016). *Mixed methods research : a guide to the field*. Los Angeles: SAGE. <http://methods.sagepub.com/book/mixed-methods-research-a-guide-to-the-field> [2022-04-18]
- Ritter, F.E. (red.) (2013). *Running behavioral studies with human participants: a practical guide*. Los Angeles: SAGE.
- Scannell, L. & Gifford, R. (2010). Defining place attachment: A tripartite organizing framework. *Journal of Environmental Psychology*, 30 (1), 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2009.09.006>
- Scannell, L. & Gifford, R. (2013). Personally Relevant Climate Change: The Role of Place Attachment and Local Versus Global Message Framing in Engagement. *Environment and Behavior*, 45 (1), 60–85. <https://doi.org/10.1177/0013916511421196>
- Schuttler, S.G., Sorensen, A.E., Jordan, R.C., Cooper, C. & Schwartz, A. (2018). Bridging the nature gap: can citizen science reverse the extinction of experience? *Frontiers in Ecology and the Environment*, 16 (7), 405–411. <https://doi.org/10.1002/fee.1826>
- Soga, M. & Gaston, K.J. (2016). Extinction of experience: the loss of human–nature interactions. *Frontiers in Ecology and the Environment*, 14 (2), 94–101. <https://doi.org/10.1002/fee.1225>
- Southon, G.E., Jorgensen, A., Dunnett, N., Hoyle, H. & Evans, K.L. (2017). Biodiverse perennial meadows have aesthetic value and increase residents' perceptions of site quality in urban green-space. *Landscape and Urban Planning*, 158, 105–118. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2016.08.003>
- Southon, G.E., Jorgensen, A., Dunnett, N., Hoyle, H. & Evans, K.L. (2018). Perceived species-richness in urban green spaces: Cues, accuracy and well-being impacts. *Landscape and Urban Planning*, 172, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2017.12.002>

- Špur, N., Škornik, S. & Šorgo, A. (2019). Influence of attitudinal dimensions on children's interest in preserving extensive grasslands. *Journal of Rural Studies*, 72, 23–36. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2019.09.011>
- Standish, R.J., Hobbs, R.J. & Miller, J.R. (2013). Improving city life: options for ecological restoration in urban landscapes and how these might influence interactions between people and nature. *Landscape Ecology*, 28 (6), 1213–1221. <https://doi.org/10.1007/s10980-012-9752-1>
- Stokes, D.L. (2006). Conservators of Experience. *BioScience*, 56 (1), 6–7. [https://doi.org/10.1641/0006-3568\(2006\)056\[0007:COE\]2.0.CO;2](https://doi.org/10.1641/0006-3568(2006)056[0007:COE]2.0.CO;2)
- Stoltz, J. & Grahn, P. (2021). Perceived sensory dimensions: An evidence-based approach to greenspace aesthetics. *Urban Forestry & Urban Greening*, 59, 126989. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2021.126989>
- Svensson, J. & Moreau, A. (2012). *Ångar*. Jönköping: Jordbruksverket. http://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_ovrigt/ovr3_10.pdf [2022-03-26]
- Trudgill, S., Jeffery, A. & Parker, J. (2010). Climate change and the resilience of the domestic lawn. *Applied Geography*, 30 (1), 177–190. <https://doi.org/10.1016/j.apgeog.2009.08.002>
- Turner, W.R., Nakamura, T. & Dinetti, M. (2004). Global Urbanization and the Separation of Humans from Nature. *BioScience*, 54 (6), 585. [https://doi.org/10.1641/0006-3568\(2004\)054\[0585:GUATSO\]2.0.CO;2](https://doi.org/10.1641/0006-3568(2004)054[0585:GUATSO]2.0.CO;2)
- Tyrväinen, L., Mäkinen, K. & Schipperijn, J. (2007). Tools for mapping social values of urban woodlands and other green areas. *Landscape and Urban Planning*, 79 (1), 5–19. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2006.03.003>
- Watson, C.J., Carignan-Guillemette, L., Turcotte, C., Maire, V. & Proulx, R. (2020). Ecological and economic benefits of low-intensity urban lawn management. *Journal of Applied Ecology*, 57 (2), 436–446. <https://doi.org/10.1111/1365-2664.13542>
- Wesley Schultz, P. (2001). THE STRUCTURE OF ENVIRONMENTAL CONCERN: CONCERN FOR SELF, OTHER PEOPLE, AND THE BIOSPHERE. *Journal of Environmental Psychology*, 21 (4), 327–339. <https://doi.org/10.1006/jevp.2001.0227>
- Wheeler, M.M., Neill, C., Groffman, P.M., Avolio, M., Bettez, N., Cavender-Bares, J., Roy Chowdhury, R., Darling, L., Grove, J.M., Hall, S.J., Heffernan, J.B., Hobbie, S.E., Larson, K.L., Morse, J.L., Nelson, K.C., Ogden, L.A., O'Neil-Dunne, J., Pataki, D.E., Polsky, C., Steele, M. & Trammell, T.L.E. (2017). Continental-scale homogenization of residential lawn plant communities. *Landscape and Urban Planning*, 165, 54–63. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2017.05.004>
- Zheng, B., Zhang, Y. & Chen, J. (2011). Preference to home landscape: wildness or neatness? *Landscape and Urban Planning*, 99 (1), 1–8. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2010.08.006>

Bilaga 1. Enkäten

1. Bakgrund

Kön

- ☐ Kvinna
- ☐ Man
- ☐ Inget av ovan
- ☐ Vill ej svara

Ålder

- ☐ <18
- ☐ 18-24
- ☐ 25-35
- ☐ 36-45
- ☐ 46-55
- ☐ 56-65
- ☐ >65

Var bor du?

- ☐ Bjärnum
- ☐ Kristianstad
- ☐ Lund

Hur länge har du bott i din nuvarande bostad?

- ☐ <1 år
- ☐ 1-3 år
- ☐ 4-9 år
- ☐ >10

Vilken är din huvudsakliga sysselsättning?

- ☐ Student
- ☐ Arbetsökande
- ☐ Arbetande (heltid)
- ☐ Arbetande (deltid)
- ☐ Pensionär
- ☐ Vill ej uppge
- ☐ Annat: _____

Vilken är din högsta avslutade utbildning?

- ☐ Grundskola
- ☐ Gymnasieexamen
- ☐ Eftergymnasial utbildning, ej högskola/universitet
- ☐ Studier vid högskola/universitet
- ☐ Examen från högskola/universitet
- ☐ Vill ej uppge

Hur ofta är du ute i naturen? (Till exempel besöker naturområden, vandrar eller gör andra aktiviteter utanför stadsmiljön)

- ☐ Varje dag
- ☐ En till flera gånger i veckan
- ☐ Någon gång i månaden
- ☐ Någon gång i kvartalet
- ☐ Någon gång per år
- ☐ Aldrig

2. Bostadsgården

Hur ofta brukar du använda bostadsgården?

- ☐ Varje dag
- ☐ En till flera gånger i veckan
- ☐ Någon gång i månaden
- ☐ Någon gång i kvartalet
- ☐ Någon gång per år
- ☐ Aldrig

3. Bostadsgården

Vänligen kryssa i hur du använder gården?
(Flera svar möjliga)

- ☐ Träffa grannar
- ☐ Grillar
- ☐ Åta
- ☐ Ha picknick
- ☐ Ha fest
- ☐ Sola
- ☐ Motionera
- ☐ Leka
- ☐ Vila
- ☐ Läsa
- ☐ Mina barn använder den för lek
- ☐ Annat: _____

4. Bostadsgårdens utseende och utveckling

I detta avsnitt följer ett antal frågor om gården idag, utvecklingen och information.

Vad tycker du om bostadsgården som den ser ut idag?

- ☐ 1-Mycket dålig
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7-Mycket bra

Vad tycker du om bostadsgården som den ser ut idag?

- ☐ Mycket dålig
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ Mycket bra

Vad tycker du ska finnas på bostadsgården?

I vilken utsträckning skulle du vilja ha följande inslag på bostadsgården?

	1- Vill inte ha alls	2	3	4	5 - Vill gärna ha
Fågelholkar	☐	☐	☐	☐	☐
Stenmur	☐	☐	☐	☐	☐
Buskar	☐	☐	☐	☐	☐
Blommor	☐	☐	☐	☐	☐
Insektshotell	☐	☐	☐	☐	☐

Vilken av dessa ytor föredrar du?

I vilken utsträckning skulle du vilja ha följande inslag på bostadsgården?

	1- Vill inte ha alls	2	3	4	5 - Vill gärna ha
Gamla stubbar eller stockar	☐	☐	☐	☐	☐
Barmark utan växter (grus, sand, jord)	☐	☐	☐	☐	☐
Stenhögar	☐	☐	☐	☐	☐
Högar av kvistar och löv	☐	☐	☐	☐	☐
Sandhögar	☐	☐	☐	☐	☐

Om det sker förändringar av bostadsgården, vad för typ av information skulle du vilja få?
(Flera svar möjliga)

- ☐ Ingen alls
☐ Information om att förändringar ska ske
☐ Information om varför förändringarna sker
☐ Information om hur jag kan delta och hjälpa till
☐ Annat: _____

Skulle en möjlighet att delta i bostadsgårdens utformning och skötsel öka ditt användande? (Det kan innebära t. ex. ge förslag på växter eller deltagande i skötsel av utemiljöerna).

- ☐ Ja
☐ Nej
☐ Kanske
☐ Vet ej

Tror du att du blir mer positiv till förändringar om du får mer information?

- ☐ 1-Inte alls
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5
☐ 6
☐ 7-Definitivt

Tror du att du blir mer positiv till förändringar om du får mer information?

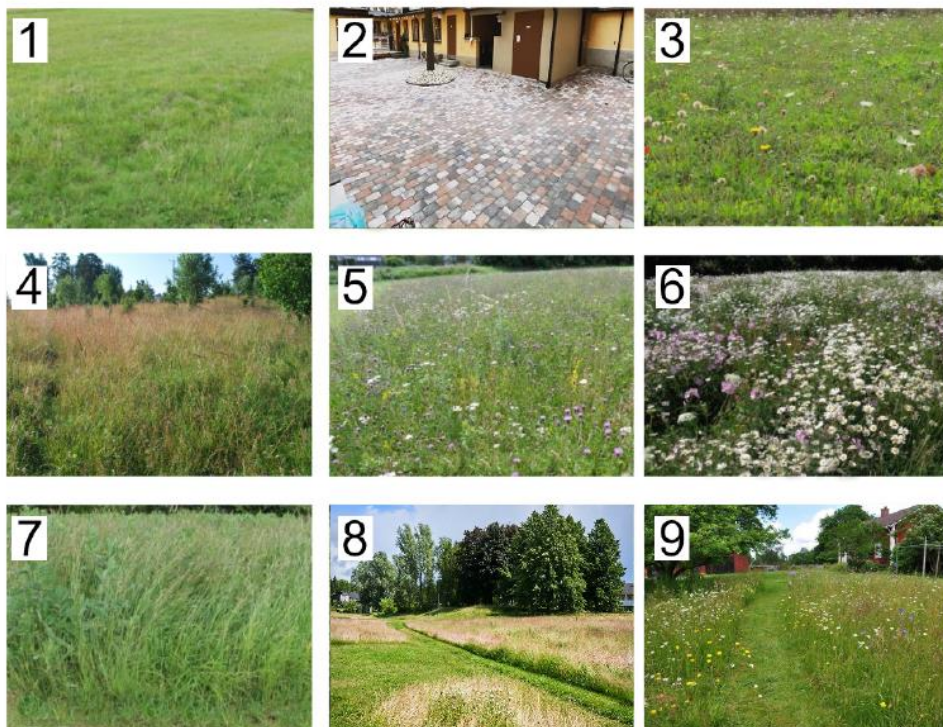
- ☐ Inte alls
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5
☐ 6
☐ Definitivt

5. Ängsmark och högt gräs

Detta avsnitt handlar om dina åsikter gällande ängsmark och högt gräs.

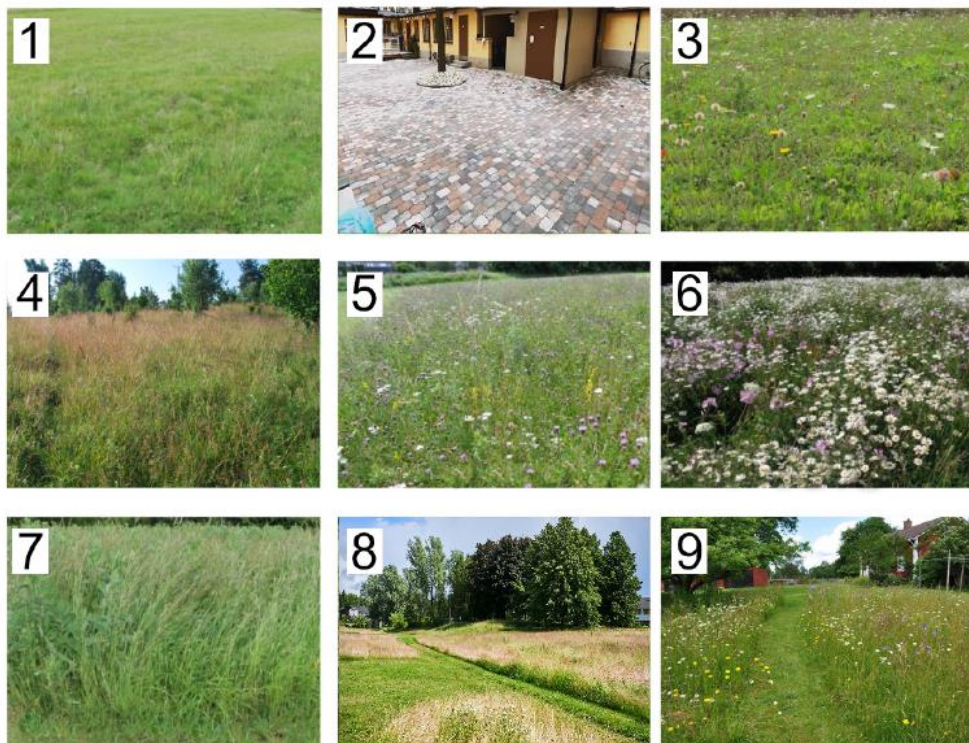
Ängsmark är en öppen yta vars vegetation huvudsakligen består av stråväxter, främst gräs, samt örter och blommor. En äng kan vara mycket artrik både när det gäller växter, insekter och smådjur.

Vilken typ av yta skulle du föredra på bostadsgården? (Du kan välja 1-3 bilder)

Motivera gärna ditt val

Vilka av ytorna tror du är bäst för den biologiska mångfalden? (Flera svar möjliga)

I vilken utsträckning anser du att följande är positiva aspekter av ängsmark och högt gräs?

	1- Håller inte med alls	2	3	4	5 - Håller med helt och hållet
Gynnar råglar	☐	☐	☐	☐	☐
Högre estetiskt värde	☐	☐	☐	☐	☐
Gynnar insekter	☐	☐	☐	☐	☐
Ökad biologisk mångfald	☐	☐	☐	☐	☐
Minskad kostnad för skötsel	☐	☐	☐	☐	☐

I vilken utsträckning anser du att följande är negativa aspekter av ängsmark och högt gräs?

	1- Håller inte med alls	2	3	4	5 - Håller med helt och hållet
Ser stökigt och misskött ut	☐	☐	☐	☐	☐
Större risk för fästingar	☐	☐	☐	☐	☐
Risk för råttor eller andra skadedjur	☐	☐	☐	☐	☐
Mindre utrymme för aktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐
Ökad kostnad för skötsel	☐	☐	☐	☐	☐

Vad tycker du om att ha högt gräs och ängslik vegetation på bostadsgården?

- ☐ Gillar det inte alls
☐ Gillar det inte
☐ Neutral
☐ Gillar det
☐ Gillar det mycket

Skulle du föredra ängsmark framför den traditionella gräsmattan på bostadsgården?

- ☐ Ja
☐ Nej

6. Biologisk mångfald

Detta avsnitt handlar kunskap och information om biologisk mångfald. Detta är den sista delen av enkäten.

Hur mycket vet du om biologisk mångfald?

- ☐ 1-Lite
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5
☐ 6
☐ 7-Mycket

Hur mycket vet du om biologisk mångfald?

- ☐ Lite
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5
☐ 6
☐ Mycket

Skulle du vilja lära dig mer om biologisk mångfald?

- ☐ 1-Inte alls
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5
☐ 6
☐ 7-Mycket gärna

Skulle du vilja lära dig mer om biologisk mångfald?

- ☐ Inte alls
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5
☐ 6
☐ Mycket gärna

Hur är ditt intresse för naturen och miljön?

- ☐ 1-Litet
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7-Stort

Hur är ditt intresse för naturen och miljön?

- ☐ Litet
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ Stort

Det finns mycket forskning som visar att ängsmark och högt gräs skapar många fördelar, bl. a. en högre mångfald av växter, gynnar pollinerande insekter och har generellt lägre underhållskostnader. De bidrar även med ekosystemtjänster som gynnar människor, de hjälper t. ex. till med att sänka temperaturen och att rena regnvatten.

Skapar denna information en mer positiv attityd till ängsmark och högt gräs för dig?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Ingen förändring

Om du fick information och kunskap om varför mer naturliga ytor är bra för den biologiska mångfalden, skulle det bidra till en mer positiv bild av dessa ytor?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Kanske

Har du något extra att tilläga som gäller bostadsgården och biologisk mångfald?

Bilaga 2. Intervjuguide

Formalia

1. Är det okej att jag spelar in intervjun?
2. Vilken nivå av anonymitet vill du ha? Hur vill du bli omnämnd?
3. Vad är din yrkestitel och vad är ditt ansvarsområde?

Projektstart och bakgrund

4. Vill du berätta lite kort om arbetet med ängsmark eller högt gräs?
5. Hur kommer det sig att ni valde att genomföra denna åtgärd? (längre klippningsintervaller, etablera äng eller låta bli att klippa)
 - Vad var grundtanken/syftet?
 - Vad är bakgrunden?
6. Vilken metod har ni använt när ni etablerat äng?

Kommunikation

7. Informerade ni de boende/allmänheten om projektet **innan** ni började?
 - Om ja, hur informerade ni? (ex. skyltar, mail, utskick mm)
 - Om ja, vad innehöll informationen?
8. Fördes det någon dialog om förändringarna med boende/allmänheten?

Synpunkter

9. Vad fick ni för respons från boende/allmänheten innan ni började och sedan efter att de var klara?
10. Vad för synpunkter har ni upplevt i samband med att minska klippningsintervallen/ängen/högt gräs?
 - Hur har ni gått till väga för att möta synpunkterna?

Deltagande

11. Har ni involverat människor i projektet på något sätt? (slätterdagar, inventeringar, skoldagar?)
 - Om ja, på vilket sätt?
 - Om inte, varför har ni inte gjort det?

Utformning

12. Hur har ni använt er av "Cues to Care" (CTC) i koppling till ängsmarkerna? (ex. klippta kanter och stigar, placerat ut bänkar, staket, insektshotell)

Framtiden och tips

13. Har ni fortsatt etablera ängar/högt gräs på andra platser? (har det expanderat?)
14. Vad har ni fått för erfarenheter av det här projektet?
15. Vilka tips skulle ni ge till fastighetsägare/bostadsrättsföreningar som vill etablera äng på innergårdar? (gällande information och kommunikation?)

Bilaga 3. Respondenterna

	Bjärnum	Kristianstad	Lund	Totalt
Respondenter	13	33	15	61
Fördelning kön Man / Kvinna	10 / 3	12 / 21	6 / 9	28 / 33
Ålder				
- <18	-	-	-	-
- 18–24	-	-	-	-
- 25–35	4	1	6	11
- 36–45	2	2	2	6
- 46–55	5	3	-	8
- 56–65	-	7	4	11
- >65	2	20	3	25
Utbildning				
- Grundskola	1	4	1	6
- Gymnasieexamen	1	9	-	10
- Eftergymnasial utbildning, ej högskola/universitet	3	6	3	12
- Studier vid högskola/universitet	2	3	4	9
- Examen från högskola/universitet	5	11	7	23
- Vill ej uppge	1	-	-	1
Sysselsättning				
- Student	-	-	2	2
- Arbetssökande	-	1	1	2
- Arbetande (heltid)	7	12	6	25
- Arbetande (deltid)	3	1	2	6
- Pensionär	2	19	4	25
- Vill ej uppge	1	-	-	1
Boendetid				
- <1 år	1	4	2	7
- 1-3 år	7	14	7	28
- 4-9 år	5	8	4	17
- >10 år	-	7	2	9